

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910. Andra Kammaren. Nr 59.

Måndagen den 30 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning andra särskilda utskottets utlåtande, nr 6, i anledning af dels de i Kungl. Maj:ts proposition nr 96 innefattade förslagen till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändring af 17 kap. 4 § handelsbalken, lag om ändring af 2 § lagen angående medling i arbetstvister den 31 december 1906, lag angående ändring af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändring af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907, dels åtskilliga med föranledande af nämnda förslag väckta motioner; och lämnades därvid i fråga om 8 § enligt förut skedd anteckning ordet till

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Herr Lindqvist, som yttrade: Herr talman! Jag hade icke ämnat att särskildt ta till orda i den här punkten och framförallt icke på det stadium af debatten, hvori vi nu befinna oss, och anledningen därtill är, att jag anser, att framförallt de ledamöter af kammaren, som så att säga stå vid sidan om parterna, i denna debatt böra framhålla sin uppfattning om, hur långt de anse, att man i lagen bör medgifva parterna rätt att använda sig af den öppna kampens medel. Detta mitt yttrande vittnar också om, att det som sades här, innan vi gingo till middag, nämligen att det var arbetarne, som skulle ha framfört detta kraf på förbud mot strejk eller lockout under aftalstiden, ju ingalunda kan vara med rätta förhållandet öfverensstämmande. Att

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

vi intagit en bestämd ståndpunkt i det fallet efter det lagförslaget kommit på bordet, är, synes det mig, alldeles själfallet. Och då resonerade vi om den saken på det sätt, att vi gifvetvis borde se på de olika parternas intressen, men också på samma gång på det allmännas intresse.

Herr justitieministern hade nu i förmiddagsdebatten ett mycket långt och på samma gång mycket kraftigt inlägg i frågan. Han gjorde sig där till tolk för arbetsgifvarnes lockouträtt och detta med sådan styrka, att det efter detta hans anförande är gifvet, att man icke med tystnad kan förbigå detsamma, utan känner sig nödsakad att angifva den uppfattning, som man har om ifrågavarande stadgande. Vid remissdebatten om detta lagförslag tillät jag mig att beteckna Kungl. Maj:ts förslag i denna paragraf såsom varande en handbok i lockouträtt, och jag vill ännu en gång understryka, att så är förhållandet, åtminstone så länge paragrafen har det innehåll och den lydelse, som återfinnes i Kungl. Maj:ts förslag. Men det ligger ju också något annat och något mer uti stadgandet. Jag skall då be att få gå igenom de olika bestämmelserna, emedan jag tror, att det kan vara fördelaktigt, att vi ägna en stunds uppmärksamhet åt själfva innebörden i denna paragraf för att, då vi gå till votering, vi skola vara fullt på det klara med hvad den innehåller. Då är förhållandet det, att om den första delen af § 8 råder det, efter hvad jag funnit, emellan alla partier och alla grupper ingen meningsskiljaktighet. Vi äro alla eniga om, att, därest man nu skall gå fram med en lagstiftning, rätt för parterna icke skall medgifvas att öppna strid rörande rättstvister, utan för detta ändamål skulle man då framskapa en arbetsdomstol, genom hvilken dessa rättstvister skulle lösas.

I tredje stycket af Kungl. Maj:ts förslag till lydelse af § 8 ligger inrymdt ett annat stadgande, enligt hvilket parterna skulle medgifvas rätt att få upptaga öppen strid under aftalstiden för att lösa sådana tvister, som eventuellt uppstått och hvilka icke voro reglerade genom kollektivaftalet. Den bestämmelsen är, såsom vi finna, utesluten och icke medtagen i utskottets förslag till lydelse af § 8. Det har ju, såsom vi sett af tidningspressen, gjorts en mängd erinringar härom, och man säger, att det blefve en lucka i bestämmelserna, i det att man då icke hade något institut, som löser dessa tvister. De blifva kvar oafgjorda, och man fruktade för följderna af en sådan anordning. Jag har för min del om den saken sagt i utskottet och vill betona det äfven här, att om man skall stödja sig på hittills vunnen erfarenhet, så föreligger det egentligen ingen risk i det afseendet, ty dels har man vid kollektivaftalet sett sig för och skrivit ut bestämmelser om sättet för lösande af sådana eventuellt uppkommande tvister under aftalstiden och dels har det visat sig, att man vanligen fått en reglering genom aftalet af så mycket, att det icke

funnits anledning till stridigheter om andra saker under aftalstiden.

Skulle vi nu få en lagstiftning, som icke medgåfve rätt att strida om sådana tvister, som uppkomma under aftalstiden, men som icke i aftalet äro reglerade, då är det alldeles påtagligt, att det måste bli för parterna ännu mera angeläget att vid slutandet af kollektivafstal se till, att man får så mycket som möjligt och helst allt, som kan tänkas, ordnad vid bestämmandet af kollektivafstalet, och då är ju risken, att tvister af den anledning skola uppstå, möjligen ännu mindre än för närvarande.

Emellertid kvarstår ju sedan i § 8 den stora och viktiga frågan om rätt till sympatistrejck och sympatilockout under aftalstiden, och det är för denna bestämmelse, som herr justitieministern här i dag så starkt dragit i härnad för att få kamraren att följa honom, till båtnad för arbetsgifvareintresset, men, som jag anser, till ovärderlig skada för samhället och för den sak, som man ju i öfrigt vill söka nå genom denna lagstiftning.

Det var ju emellertid i detta hans yttrande rätt intressant att höra, hur herr justitieministern analyserade begreppen strejck och lockout. Han sade, att strejck icke är något annat än ett guerillakrig. Det är ett guerillakrig, som medför för arbetsgifvarne så otaliga vådor, att de måste, för att säkerställa sig för dessa vådor, äga i sin hand och ha i beredskap möjligheten att använda storlockoutens vapen för att slå tillbaka arbetarna. Jag vet nu icke, af hvad anledning eller med hvad rätt herr justitieministern kallade dessa stridigheter för guerillakrig; om det var därför, att strejcker i allmänhet icke fått så stor omfattning, att herr justitieministern kunde vara nöjd med dem i detta afseende; om detta är förhållandet, så är det ju, tänker jag, en sak, som lätt kan ordnas. Arbetarne kunna ju ta seden efter arbetsgifvarne och ställa samhället inför stora, omfattande och skakande strider, hur stora som helst, och då behöver man icke i detta afseende säga, att arbetsgifvarne behöfva ha lockouten för att mota det »guerillakrig», som ligger i strejken. Nej, det är nog icke på det sättet. Det är nog icke därför, att strejken af herr justitieministern betecknats som ett guerillakrig, som regeringen och arbetsgifvarne i denna lag vilja ha medgifvet rätt till generallockouter, utan det är af den andra anledningen, som här förut i debatten påpekats. Arbetsgifvarne säga, att det är ett lifsintresse för dem att äga denna lockouträtt. De ha svårighet, säga de, att understödja en enskild arbetsgifvare vid strejktillfällen, och om det t. ex. uppstår tvister, som de själfva önska reglera, vilja de icke hålla på med en längre uttömmande strid, utan vilja slå till med en stor och omfattande sådan, som kan göras så kraftig, att arbetarne vid alla tillfällen komma att bli de förlorande i den striden.

Man vill på detta sätt söka ställa arbetsgifvarne, såsom de

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

nu ordnat sig, så, att de alltid och vid alla tillfällen skola ha öfvertaget. När man gör det, bortser man utan vidare från det kraf, som man i detta afseende, synes det mig, framförallt skulle ha rätt att ställa på parterna, och det är väl det, att icke strider skulle etableras af så uppskakande och omfattande art, som vi fått bevittna under de sista åren.

Herr justitieministern förmenade äfven, att riskerna för arbetsgifvarne voro så ofantligt stora, då strejker användes af arbetarne, men han nämnde icke ett ord om, att samma risker uppstå för arbetsgifvarne, då de göra lockout. Oaktadt detta ha vi under de senare åren funnit, att arbetsgifvarne icke vid ett enda tillfälle dragit i betänkande att utfärda lockoutproklamationer. Nej, dessa ha kommit slag i slag på hvarandra, och arbetsgifvarne ha utsatt sig för risken att få stänga sina fabriker och lägga ner verksamheten för långa tider. De ha slungat ut dessa hotelser den ena efter den andra för att tvinga arbetarna till underkastelse och lydnad, och då räknar man icke alls med de risker, som uppstå för industrien och näringarna, för vår export till utlandet och mera sådant; det är endast vid de tillfällen, när saken icke kan ordnas genom förhandling, utan arbetarne nödgas förklara sig vilja nedlägga arbetet, som då får formen af en strejk, det är, som sagdt, endast då, som man framför den synpunkten, att dessa stora risker uppstå.

Det var en sak i herr justitieministerns anförande, som alldeles särskildt förvånade mig, nämligen då han där sökte gå Första kammarens vilja till mötes i så utomordentligt hög grad, att han, oaktadt utskottet icke kunnat godkänna Kungl. Maj:ts förslag i förevarande fall, såvidt jag tror mig ha funnit — det kan hända att jag i det fallet tar fel — här dock vädjade om, att kammaren ville till § 8, sådan den nu är föreslagen af utskottet, foga det tillägg, som herr justitieministern fått infördt i Kungl. Maj:ts förslag, om rätt för parterna att vidhålla en sympatistrid för att i nytt aftal genomföra bestämmelser att träda i tillämpning, sedan gällande aftal upphört. Ja, jag hör nu, att herr justitieministern bestrider riktigheten af denna min uppfattning, och det föreligger således ett misstag af mig. Emellertid har Första kammaren nu i dag fattat just det beslut, att paragrafen skulle ha en sådan lydelse. Jag kan då icke annat än uttrycka min tillfredsställelse öfver, att herr justitieministern släppt den punkten, emedan, efter hvad jag kan förstå, vi, om den komme in i lagen, skulle ställas inför de allra största vådor, nämligen att få strider utvecklade till ett omfång och i en mångfald i sådan grad, att man ej kunde veta hvar det skulle sluta.

Då det nu gäller att intaga en bestämd ståndpunkt till den fråga, som det nu egentligen gäller, det vill säga att afgöra, huruvida man skall ställa sig på utskottets sida och antaga dess förslag eller ställa sig på den så kallade Refvingelinjen, vill jag

för min del säga, att äfven på arbetaresidan skulle gifvetvis en lagbestämmelse, sådan som den, hvilken ligger inrymd i den så kallade Refvingelinjen, vid många tillfällen kunna blifva besvärlig. Det är mycket antagligt, att det ute i landet finnes grupper af arbetare, som ännu i dag skulle anse det vara oegentligt och oriktigt och innebära ett för starkt intrång på deras rättigheter, om lagstiftningen skulle gå i sådan riktning. Men, enligt hvad jag kan förstå, bjuder nödvändigheten, för såvidt vi nu skola lagstifta på detta område och gifva kollektivaftalen helgd uti lag, att man samtidigt säger till parterna, att då likställas i så hög grad som möjligt kollektivaftal med andra aftal, så att när tvenne parter slutit ett sådant aftal och reglerat sina förhållanden genom bestämmelserna i detsamma, bör det icke förekomma några öppna strider och att från samhällets sida dessa icke kunna tolereras och tillstädjas. Det skulle vara mycket egendomligt — jag har sagt det förut under debatten här i dag — om Riksdagen skulle göra ett sådant medgifvande till öppna strider under aftalstiden och på det sättet, på samma gång, som man söker reglera förhållandena, lämna parterna fullständig frihet att, så att säga, slåss så mycket de behaga äfven under den tid, då aftalet är gällande.

Det ligger emellertid i denna paragraf 8 äfven en annan sak, som herr justitieministern vidrörde, nämligen frågan om, huru man skall ställa sig till gällande personliga aftal, när en arbetsinställelse skall tillgripas. Det står nu utskrifvet i paragraf 8 i denna lag, att aftal, som är ingånget å bestämd tid icke får rubbas af arbetsinställelse och att i öfrigt gällande uppsägningstid skall iakttagas vid sådan åtgärd. Om man går till utskottets förslag rörande de personliga aftalslagarna, skall man finna, att arbetarnes och arbetsgifvarnes representanter inom utskottet liksom utskottet i dess helhet varit eniga därom, att en sådan bestämmelse borde införas, som för vederbörande arbetare upphäver alla personliga aftal, så snart ett kollektivaftal upphör att gälla. Med ett sådant stadgande skulle följa, att när ett kollektivaftal gällt på ett visst område och detta aftal upphör, så skulle i och med detsamma alla personliga aftal upphöra, såväl de, som äro ingångna på viss tid, som de, hvilka äro ingångna på obestämd tid eller med viss uppsägningstid. Nu är emellertid stadgadt i denna paragraf 8, att arbetsinställelse icke får bryta sådana aftal. Det blir nog kanske i mångt och mycket en ganska stor oklarhet om hvad detta betyder i de båda fallen, men såvidt jag kunnat uppfatta, skulle ett sådant stadgande, som återfinnes i lagförslaget om vissa arbetsaftal, innebära, att dessa personliga aftal icke komma att lägga hinder i vägen för att proklamera en arbetsinställelse, så snart kollektivaftalet upphört, under det att dock, då sympatistrider enligt den af utskottet gifna lydelsen åt paragraf 8 skulle vidtagas, aftal som vore in-

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

gångna på bestämd tid, icke finge brytas af arbetsinställelse, och vid andra aftal arbetsinställelse icke kunde vidtagas, med mindre den för dessa aftal bestämda uppsägningstiden iakttoges. Vi ha nu riktat vissa erinringar emot dessa bestämmelser, hvilka dock — det får jag säga — genom utskottets förändringar i lagen om vissa arbetsaftal blifvit i afsevärd mån förbättrade, något som dock icke gäller om utskottets förslag i dess helhet. Jag har i en föregående debatt yttrat, att jag ansåg, att i lagen om vissa arbetsaftal ett sådant stadgande var inlagdt, som gjorde det omöjligt för en arbetarorganisation att kunna gå till strid, med mindre hvarje arbetare för sig uppsagt sina personliga aftal. Herr justitieministern bestred i sitt här senast hållna anförande riktigheten af detta mitt påstående och sade, att arbetarne hade rätt därtill, då det ju var utskrifvet, att arbetsinställelsen må gifvas arbetare till känna af arbetsgifvaren genom allmänt synliga anslag å arbetsplatsen och att vidare tillkännagifvande om arbetsinställelse af arbetare, hvilka tillhöra förening, skall hos arbetsgifvaren göras af föreningen och skall i detta fall tillkännagifvandet anses omfatta alla hos arbetsgifvaren anställda medlemmar af föreningen etc. Herr justitieministern förmenade, att däri skulle ligga en rätt att uppsäga äfven alla personliga aftal, men detta har utskottet icke ansett, utan i det förslag, som nu föreligger, ordnat den frågan på ett mera tillfredsställande sätt, än hvad som enligt Kungl. Maj:ts förslag är fallet.

Jag skall icke längre uppehålla mig vid de ganska invecklade saker, som ligga i dessa stadganden. Jag vill endast be herrarna lägga märke till, att när man diskuterar denna paragraf 8, är det icke nog med, att man ser på dess ordalydelse, sådan denna är formulerad i kollektivafstalslagen, utan man har äfven att taga hänsyn till en hel del olika bestämmelser, som återfinnas i lagen om de personliga aftalen — detta gifvetvis under förutsättning att herrarne skulle vilja votera igenom äfven den lagen vid detta tillfälle och således godkänna alla dess många olika och invecklade bestämmelser. Fastän herrarne här förut i dag icke togo hänsyn till det yrkande om afslag, som jag då framställde, vill jag dock lifligt hoppas, att vi allesammans äro eniga om, att denna senare lag icke bör antagas, och då måste jag säga, att saken i någon mån förenklas.

Jag skall icke för min del ytterligare utveckla de synpunkter, som hos oss på arbetaresidan äro förhärskande i denna sak, utan, som jag sagt, öfverlåta det åt dem, som stå något mera vid sidan om parterna. Men innan jag slutar de erinringar, jag redan gjort, kan jag icke underlåta att fästa herrarnes uppmärksamhet på de ganska stridiga meningar om innebörden af detta lagstiftningsverk, som i dag framkommit från regeringsbanken.

Vi hörde på förmiddagen — och jag är öfvvertygad om att

ganska många af kammarens ledamöter då blefva ganska förvånade — herr statsministern yttra, att den här saken var ju dock i själfva verket ganska enkel. Sedan fingo vi höra af herr justitieministern, att ju djupare man tränger in i den här frågan, ju mera hade man att säga om den. Ja, mina herrar, när man ställer dessa båda yttranden emot hvarandra, så undrar jag om icke herrarna komma till samma slutsats som jag, nämligen att de strida rätt väsentligt emot hvarandra. Det förefaller som om hans excellens herr statsministern, då han i förmiddags, efter hvad jag kunde förstå, sökte ställa regeringen på det sättet, att icke denna sak skulle kunna bli för regeringen någon kabinetsfråga, gick väl långt, då han på det sättet fann ett uttryck, som i mycket stor utsträckning bagatelliserar de utomordentligt viktiga lagförslag, som här ligga på bordet.

*Lag om
kollektivaf-
tal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Emellertid har jag icke kunnat underlåta att göra en jämförelse mellan de båda yttrandena från regeringsbanken. De visa, tror jag, äfven de bland annat, att denna sak är ganska opröfvad, ja, så opröfvad, att till och med regeringens egna ledamöter icke äro fullständigt ense om hvad dessa lagförslag i sig innebära.

Vidare anförde

Herr Schotte: Herr talman, mina herrar! Jag skall först be kammarens ledamöter uppmärksamma, att i 8 §, sådan den är föreslagen af reservanterna, förekommer ett litet förargligt kommafel. Där står nämligen: »— — må, ej ändå att annorlunda i aftalet bestämts, etc.», hvilket ju möjligen kan ge anledning till någon omening. Klart är, att det skall vara: »— — — må ej, ändå att annorlunda i aftalet bestämts, etc.».

Jag skall, då jag nu går att yrka bifall till den af mig med flere afgifna reservationen, utmynnande i ett tillstyrkande af den så kallade Refvingelinjen, det vill säga förbud för sympatistridder under aftalstiden, först taga upp ett yttrande, som herr justitieministern på förmiddagen fällde, och som gick ut på att lockouten vore absolut nödvändig för industrien och ofarlig för arbetarne och samhället. Med sin vanliga klara och logiska skarpa framlade herr justitieministern skälen för sin mening; men enligt min uppfattning hade dessa skäl i alla fall sin ganska stora begränsning; och det rådde en viss motvilja hos talaren att draga ut konsekvenserna af de linjerna.

Vid sitt betonande af lockoutens nödvändighet för arbetsgifvarne sade herr justitieministern, att det vore bättre för industrien att allt emellanåt taga de stora kraftmätningarne. Dessa vore för industrien vida mindre skadliga än de små striderna, de förra ginge öfver på kort tid och verkade lugn för en tid framåt. — Jag undrar dock, om ett sådant allmänt påstående

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

verkligen håller streck. Det är ett dylikt »credo», som herr justitieministern förebrått mig, att jag använt. Vi kunna väl knappast påstå, att den stora striden i somras gick öfver på någon särskildt kort tid; och det kan knappast sägas, att det råder lugn ännu. Stridstillståndet uppehålls ju ännu, åtminstone formellt, och pågår på sådant sätt och under sådana former, att en regering, som erkänt föreningsrättens berättigande och nödvändighet, bort hafva anledning att ingripa däremot med vänliga föreställningar. Hvarken kortheten af sommarens stora strid eller lugnet därefter äro därför särdeles mycket att bygga på.

Herr justitieministern citerade i förmiddags det norska kommittéförslaget angående »Lov om mægling og voldgift i arbeidstvister», hvilket afgafs i slutet af förra året; och detta var glädjande, då det ger mig en osökt anledning att ge kammaren några ytterligare upplysningar ur detta betänkande. Jag får därigenom också tillfälle att visa, att herr justitieministerns uttalanden icke i allo öfverensstämma med uppfattningen hos den norska kommitténs flertal, det flertal nämligen, som motsätter sig förbudet mot sympatistrider.

Herr justitieministern sade, att småstrejkandet vore det för industrien mest farliga, det hvaraf näringslivet mest lider. Emellertid säga två ledamöter af den norska kommitténs majoritet, det vill säga den del af kommittén, som icke afstyrkte sympatistriderna, i ofvannämnda betänkande följande: »Komiténs medlemmer Einarsen og Myhre maa indrømme, at der ved første øiekast kan synes at være noget tilltalende i den tanke gjennem forbud mot sympatistreiker og sympatilockouter at søke at begrænse lønskampen og de under disse anvendte tvangsmidler, streik og lockout, til kun at omfatte dem, hvis interesser kampen direkte gjælder. Herved vilde nemlig streikernes og lockouterens samfundsskadelige virkninger i høi grad kunne indskrænkes; ti det ligger formentlig i sakens natur, at de mere omfattende streiker og lockouter griper mere forstyrrende ind i næringslivet og i høiere grad virker til at øke klasse-motsætningerne end de mindre omfattende». Vi hafva således här ett uttalande, alldeles motsatt det, som herr justitieministern har gjort.

Angående betydelsen af sympatistriderna har herr justitieministern, såsom vi alla erinra oss, förklaradt, att sympatilockouterna äro absolut nödvändiga; arbetsgifvarne skulle med det förbud mot sympatistrider, som här ifrågasättes, komma totalt »ur spelet». Det skulle bli arbetarne, som enväldigt dikterade villkoren vid arbetsplatserna. — Härom hafva emellertid de nämnda norska kommitterade af majoriteten icke samma trovissighet. Det må därvid beaktas, att det af de norska reservanterna ifrågasättes att gå längre i afseende å sympatistridsförbud, än hvad hos oss nu är fråga om. Förslaget afsåg nämligen allmänt förbud för sympatistrid, således ej blott under aftalstiden. Detta gör

ju en väsentlig skillnad på den ställning, som den norska kommittén intager till tillåtenheten af dessa stridsmedel; men ändock var majoriteten, som var emot detta förbud, icke så alldeles säker på, att detta skulle bli *allenast* till nackdel för arbetsgifvarna och helt och hållet vrida vapnet ur deras händer. De båda nyss citerade majoritetsmedlemmarna säga härom i fortsättningen: »Vilken av parterne der vil ha fordel heraf, tør det være vanskelig paa forhaand at ha fuld oversigt over og meningerne herom tør bli delte, men det er i ethvert fald klart, at forslaget vil kunne ha særdeles vidtrækkende følger for organisationernes stilling baade i forholdet indbyrdes og i deres forhold til sine medlemmer.» Det är efter detta resonemang, som de komma till det uttalande, som herr justitieministern i förmiddags citerade, nämligen att man kanske förr borde reflektera på obligatorisk skiljedom än att så där kraftigt, som skett i de norska reservanternas förslag — och således också vida kraftigare än här i vår reservation är fråga om — förbjuda sympatistrider. Deras uppfattning är således en smula tveksam och visst icke af den bestämdhet, som herr justitieministerns uttalande kunde ge anledning att tro.

För resten, skulle nu Refvingelinjen i sina konsekvenser leda till obligatorisk skiljedom i intressetvister, så undrar jag för min personliga del, om det skulle vara en sådan riksolycka. Vi hafva från stora arbetsgifvare, såsom direktören vid aktiebolaget Separator, Bernström, numera aflidne disponenten vid Skånska cementbolaget A. F. Berg och äfven, i viss mån åtminstone, från Centrala arbetsgifvareförbundets ordförande, byggmästare Magnusson, uttalanden, däri de förklara sig anse, att räddningen för den svenska industrien ligger i obligatorisk skiljedom. Jag tror för min del, att den meningen för närvarande ej är allmän; men den torde möjligen en dag bli nödvändig och kommer då kanske också att bli välsignelserik. Därom är emellertid nu för tidigt att tvista, saken är icke för närvarande aktuell och sannolikt är kanske, att dess införande i ett slag på alla områden — framför allt i exportindustrien — ej kan vara tillräddig. Men så mycket kan man i alla fall påstå, att skiljedomsinstitutionen öfverallt i världen diskuteras med mycket större ifver och intresse än för några år sedan, att den tanken öfverallt är i fram-marsch och att så äfven är fallet hos oss. Herr justitieministern har ju redan vidrört tanken och ansett den möjlig på landtbrukets område. Jag hoppas därför, att herr justitieministern, i sammanhang med den lagstiftning angående arbetsaftal inom jordbruket, som vi, om lagförslaget om vissa arbetsaftal nu kommer att falla, förvänta oss, skall under de närmaste åren låta utreda, huruvida icke just på det området den obligatoriska skiljedomen kan komma till användning.

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

Så påstår herr justitieministern, att, jämte det att sympati-lockouten är absolut nödvändig för att icke arbetsgifvarna skola helt gå under, den ej innebär den fara man sett däri, nämligen att arbetsgifvarna skulle kunna diktera villkoren fullständigt med hotet om och genomförandet af storlockout. Ja, den meningen är naturligtvis ytterligt svår att på ett bindande sätt uttala sig om; men jag betviflar för min del, att påståendet är obestriddigt. Jag skall härvid först be att få meddela att, när danska folkettinget behandlade det förslag om voldgifts rätt och förlikningsman i arbetstvister, som i år förelegat i den danska riksdagen, uttalades från åtskilliga håll och särskildt från folketingsmannen af högern professor Birk i Köpenhamn — han är professor i nationalekonomi, tror jag — med stor styrka, att förhållandena nu för tiden äro sådana, att arbetsgifvarna äro absolut taget de öfverlägsna; de kunna genomdrifva hvilka villkor med afseende å arbetarnas löneförhållanden, som de vilja. Det följer enligt min mening också däraf, att arbetsgifvarna egentligen och i själfva verket äro de, som hafva lättast att organisera sig, sedan de nu en gång börjat att göra det. De kommo med senare i organisationen; men de hafva till följd af sina ståndsintressen och sitt färre antal lättare att sammansluta sig och hålla ihop, än hvad arbetarna för närvarande hafva — allt under förutsättning naturligtvis att deras politik skötes på ett klokt och förståndigt sätt. När arbetsgifvarna, eller landets alla arbetsgifvare praktiskt taget, sammansluta sig i en eller flera fullt samarbetande organisationer, då är fara för att de enväldigt och ensamma skriva lagarna för arbetarna i löne- och arbetsförhållanden med lockoutens och storlockoutens vapen. Först när praktiskt taget *alla* arbetare äro på samma sätt organiserade i gemensamma eller med hvarandra samverkande föreningar, inträder åter den verkliga jämvikten något så när; först då kan man säga att den faran är undanröjd, som eljest föreligger, att arbetsgifvarna med sin lockout skola kunna genomdrifva hvilka villkor de helst önska; och ändå är det möjligt, att arbetsgifvarna likväl bli de starkare. I hvarje fall se vi, att trots alla arbetarnas ansträngningar det ännu är långt ifrån att de äro organiserade öfver hela linjen, och att denna deras rörelse mötes med relativt små sympatier inom lagstiftningen och allmänna opinionen, på samma gång som man ifrigt kämpar emot hvarje åtgärd, som är ägnad att försvaga arbetsgifvarnas organisation. Arbetarnas enda vapen mot storlockout, mass-strejken, är icke tillräckligt verksam, om icke arbetareorganisationerna bli så omfattande, att de praktiskt taget omfatta alla arbetare. Men till dess hafva vi det ständiga hotet, det ständiga krigstillståndet på arbetsmarknaden. Det är ju möjligt, att, när organisationerna å ömse sidor hafva nått den storlek jag här nämnt, samhället skall kunna finna något medel att hålla balansen emellan dem, eller att de själfva skola kunna

hålla hvarandra balansen; men förr tror jag icke, att det går. Jag tror, att den situationen föreligger hos oss, att lockouten är ett vida fruktansvärdare vapen än strejken. Trots alla ansträngningar från arbetarnas sida att värfva de oorganiserade, vet man ju, och det visar ju erfarenheten, att det möter stora svårigheter. Vi sågo, huru det var under fjolårets strider, hur verken i ganska stor omfattning höllos i gång genom oorganiserade, och om vi skulle tänka oss — vi ha ju en föreningsrättsstrid ännu gående uppe i Norrland — att arbetsgifvarna, med begagnande af den striden som anledning, nu skulle göra en lockout öfver hela linjen, undrar jag, om någon bestrider att arbetsgifvarna skulle kunna diktera hvilka villkor som helst för arbetarna. De senares kassor äro nu i det stora hela uttömda, och det skulle sannolikt bli lätt för arbetsgifvarna, om de så ville — jag tror visserligen icke att de vilja det, men detta är utan större betydelse för principfrågan — slå sönder arbetarnas organisation. Om man på det sättet fattar situationen, synes det mig icke vara så alldeles orimligt, att man vill söka inskränka lockouten så mycket, som rimligen ske kan och som lagstiftningen för närvarande kan gå in på. Det finnes emellertid en annan väg, för att åstadkomma likställighet, den nämligen att vidtaga åtgärder för att stärka arbetarnas sammanslutning i en eller flera enhetligt samarbetande organisationer, men den vägen lär man få än svårare att för närvarande tänka på — föreningslagförslaget bådade ej i allo godt för den — och den är kanske icke ur alla synpunkter rekommendabel.

Det är sålunda den situation, som för närvarande föreligger, att om man ger förbud, så försvagar man — jag tror i viss mån — arbetsgifvarnas maktställning. Om man däremot icke ger förbud, så komma arbetsgifvarna att i det väsentliga kunna diktera villkoren. Ger man förbud, möter fara för splittring af arbetsgifvarnas organisation; och ger man icke förbud, möter fara för sprängning af arbetarnas organisation, ty den faran ligger säkerligen icke så aflägsen, att storlockouten skall, om den användes alltför våldsamt, tvinga arbetarna att slå sönder sina organisationer, och då ha vi syndikalismen klar, hvilket är det värsta af allt. Det vore ett allvarligt bekymmer, om hela den senaste tidens arbetsgifvarepolitik och lagstiftningspolitik skulle drifva in arbetarna på den väg, att vi med fulla segel styra hän mot syndikalismen.

Herr justitieministern framhöll under senare delen af sitt anförande, hvilket farligt vapen lockouten var för arbetsgifvarna, och att dess natur var, att ej kunna användas annat än till nödvärn och i synnerligen trängande fall. Jag undrar, om herr justitieministern då tänkte på de svenska förhållandena. Det tycktes mig snarare, att uttalandet mera passade in på åtskilliga utländska förhållanden, där sympatistriderna ytterst sällan före-

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

komma. Hos oss kan man näppeligen bestrida, att icke lockout-hotet under senare åren frammanats väl ofta och vid nästan hvarje tvist af någon betydighet. Intet vore emellertid lyckligare, än om herr justitieministerns uppfattning af lockouten finge genomsyra de svenska arbetsgifvareorganisationerna och storlockouten således verkligen blefve det sällsynta nödvärnsvapen, som justitieministern fann den böra vara. Därmed skulle farorna af »lockoutpolitiken» naturligtvis ansenligt minskas. Kunde dessutom justitieministern bibringa dem den uppfattningen, att, när det är lockout, så bör det också vara lockout, då böra också verken stå, i den mån det icke för reparation och dylikt är nödvändigt att hålla dem i gång, skulle man icke behöfva detta drifvande af verken med organiserade, som enligt min mening utgör en sådan stor olägenhet ur samhällets synpunkt. Det är alldeles gifvet, att man därigenom — erfarenheten från fjolåret visar det — ytterst lätt kommer in på föreningsstridernas område, hvilka strider kunna bli bland de mera elakartade. Det uppstår, när vid lockout verken skola hållas i gång, lätt ordning på de platser, där sådan strid pågår, och det blir då samhällets plikt att betrygga ordningen. Detta kan ofta icke ske annat än genom att militärmakten mobiliseras i en omfattning, som är ganska bekymmersam för en hvar, som har ansvaret härför. Det är nämligen alldeles gifvet, att just den föreställningen, att statsmakten därmed tar parti för arbetsgifvarne, därmed breder sig allt vidare bland arbetareskarorna. Det lär väl också näppeligen kunna bestridas — och det har ju också justitieministern gifvit uttryck åt —, att icke just sympatistriderna, särskildt sympatilockouter, ofta medföra större bitterhet och lifigare revanchekänslor än andra arbetsstrider. Klasshatet får genom dem ökad näring, och som de drabba oförmodadt och oberedt, under det man väntar och räknar med fortvaron af fredstillståndet, häftar ofta vid dem en känsla af orättvisa och maktbegär, som för lång tid kan skapa bitterhet och oro vid arbetsplatser, där lugn förut rådt. Det är dessa förhållanden, som man måste räkna med under masstriderna på arbetsfältet och det är denna ställning, från samhällets sida sedd, som jag icke tycker, att herr justitieministern i sitt anförande tillräckligt betonat.

Nu är det icke fråga om att alldeles förbjuda sympatilockout och strejk, det är endast fråga om att förbjuda sympatilockout och sympatistrejk under aftalstiden. Lockoutvapnet vrides icke helt ur arbetsgifvarnas händer, vapnet förlöses i någon mån, men den omständigheten får man icke, om man ser saken från *samhällets* synpunkt, fästa allt för stort afseende vid — låt vara att vissa olägenheter och kanske faror äro oskiljaktiga från hvarje ingripande i parternas fria begagnande af stridsmedlen — men man är ju redan i kungl. propositionen inne på den vägen.

Följderna af ett förbud i här föreslagen väg har herr justitieministern hufvudsakligen velat hänföra till tre punkter. Den första punkten var, att arbetsgifvarna skulle vägra ingå på kollektivafstal. — Ja, det finns naturligtvis en fara — kanske en rätt stor sådan — i detta afseende och den är jag ingalunda blind för, men jag tror, att denna fara föreligger blott för en ganska kort tid och under det första missnöjet från arbetsgivarorganisationens sida med den nya ordningen. Kollektivafstalet sammanhänger med föreningsväsendet på detta område, och jag tror, att arbetsgifvarna icke vilja uppgifva föreningsväsendet. Det är ju också märkvärdigt, att med afseende å misstron i berörda fall mot kollektivafstalet skulle, om den af justitieministern häfdade uppfattningen vore riktig, arbetsgifvarnas sträfvanden sammanfalla med ungsocialisternas. Ungsocialisterna vilja icke veta af kollektivafstalen, de vilja »hoppa ut och in» vid arbetsplatserna hur som helst; och detta skulle vara en ordning, som arbetsgifvarna skulle vara med om att införa, och som skulle vara i deras intresser! Jag tviflar på, att detta i längden skulle vara tänkbart.

Vidare talade herr justitieministern som en andra följd af här ifrågasatt förbud, att kapitalet skulle utvandra ur landet. Det är nu ett skäl, som anföres vid nästan hvarje tillfälle, då man kan säga, att industrien kommer i något sämre läge i det ena eller det andra afseendet än förut. Det anföres vid beskattning och vid alla möjliga liknande tillfällen. Jag tror icke, att den saken, för ögonblicket åtminstone, kan anses vara ett något så synnerligen vägende skäl mot den lagstiftning, som här är fråga om. Det tredje skäl, som androgs, var att med förslaget den obligatoriska skiljedomen skulle hägra. Det är en sak som icke i någon mån skrämmer mig personligen. Näppeligen är heller den saken allför omedelbart förestående.

Jag erkänner villigt, att frågan om sympatistridernas under afstalet tillåtlighet är synnerligen svårlöst och att följderna af dess lösning i den ena eller den andra riktningen icke äro lätta att öfverskåda. Jag uppskattar tillfullo de skäl, som kunna anföras mot det ifrågavarande förbudet; men därför ha ju också reservanterna i sammanhang härmed yrkat, att hela den här förevarande lagen och därmed också förbudet skall tagas på viss tid, 5 år, så som försökslagstiftning. Jag undrar om man kan påstå, att arbetsgifvarnas maktställning eller vårt näringslif under tiden skall gå sådana faror till mötes, som herr justitieministern ställt i utsikt. Det är näppeligen troligt, att vi under den tiden skola få bevittna en sådan utvandring af kapitalet, som han förmodade. Frågan har obestriddligt experimentets karaktär, och man kan tvista om experimentet bör vågas, men med hänsyn till erfarenheterna under närmast föregående år, och om hela frågan ses ur samhällets synpunkt, tror jag den bör

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

för arbetsfredens skull försökas, helst när härtill — och detta synes mig vara hufvudskälet — jordbrukets intressen anses påfordra förbudet och jordbruksnäringens målsmän ifrigt eftertraktat det. Med hänsyn till nu anförda förhållanden är jag för min del — jag medger gärna med åtskillig tvekan — beredd till att förorda det experimentet och det försök, hvarom här är fråga om. Det är ju så, att man genom att antaga lagförslaget om arbetsdomstol förvisar alla rättstvister till behandling af denna. Den tvistegruppen är sålunda undanröjd från striden. Och genom införande af förlikningskommissionen och skärpande af förlikningsmannaverksamheten ger man dessutom ökad möjlighet för biläggande af intressetvister. Allt detta, i förening med den karaktär af försökslagstiftning på 5 år, som nu förevarande lag bör erhålla, och som jag här framhållit, allt detta gör, att man med relativt lugn kan gå att skaffa sig erfarenhet på detta område och således lagstifta i enlighet med reservanternas förslag i förevarande del.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till 8 § i öfverensstämmelse med den af mig m. fl. afgifna reservationen.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner först på godkännande af förevarande paragraf och vidare på godkännande af paragrafen i den lydelse, som i afgifven reservation föreslagits af herr Schotte m. fl.; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 8 § i andra särskilda utskottets förevarande förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren godkänt nämnda § i den lydelse, som i afgifven reservation föreslagits af herr Schotte m. fl.

Voteringen utvisade 96 ja, men 120 nej, hvadan kammaren godkände paragrafen i den lydelse, som föreslagits af herr Schotte m. fl. i deras vid paragrafen afgifna reservation.

Kungl. Maj:t hade föreslagit att 9 § skulle lyda sålunda:

9 §.

Ej må i kollektivaftal stadgas förbud för arbetsgifvare eller arbetare att tillhöra förening, som i 1 § afses, eller skyldighet för arbetsgifvare eller arbetare att uteslutande eller företrädesvis ingå arbetsaftal med dem, som tillhöra dylik förening. Har sådant förbehåll skett, vare det ogillt.

Utän hinder af hvad sålunda stadgas må i kollektivaftal bestämmas, att arbetsförman ej må vara medlem af förening, däri andra än förmän kunna vinna inträde.

I afseende å förevarande paragraf hemställde utskottet, att åt densamma måtte gifvas denna lydelse:

9 §.

Ej må i kollektivaftal stadgas förbud för arbetsgifvare eller arbetare att tillhöra förening, som i 1 § afses, eller göras inskränkning i arbetsgifvares rätt att leda och fördela arbetet eller i arbetsgifvares eller arbetares rätt att ingå arbetsaftal med hvem han vill. Har sådant förbehåll skett, vare det ogillt.

Utän hinder af hvad sålunda stadgats må i kollektivaftal bestämmas, att arbetsförman ej må vara medlem af dylik förening, däri andra än förmän kunna vinna inträde, så ock, där vid aftalets ingående arbetsinställelse äger rum, öfverenskommas om skyldighet för arbetsgifvare att låta arbetare, som nedlagt eller utestängts från arbete, åter däri inträda eller för sådan arbetare att återtaga arbetet.

I fråga om rätt för lärling att tillhöra förening, som ofvan sägs, gälle hvad särskildt stadgas.

Reservationer hade emellertid afgifvits:

af herr *Sandström*, som yrkat, att paragrafen måtte i sin helhet utgå;

af herrar *Schotte*, *Larsson* i Klagstorp, *Åkerman* och *Wijk*, hvilka instämt i herr Sandströms yrkande; samt

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, som hemställt, att paragrafen ej måtte af Riksdagen antagas.

Efter föredragning af paragrafen yttrade:

Herr Sandström: Herr talman! § 9 är den enda paragraf i denna lag, som reglerar kollektivaftalets innehåll, den enda som bestämmer, hvad som får stå eller icke stå i kollektivaftalet.

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafthal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)

Det har därför anmärkts, att denna paragraf egentligen icke har i kollektivafthalslagen att göra, eftersom kollektivafthalslagen i öfrigt endast reglerar kollektivafthalets begrepp och rättsverkningar, talerätt etc. Jag tror, att det finnes rätt mycket skäl för denna formella anmärkning, och att denna paragraf således gärna kunde vara borta ur lagen.

Denna formella invändning har dock ganska ringa betydelse gentemot de reella anmärkningarna, som kunna framställas mot detta stadgandes innehåll. Paragrafen innehåller ett förbud emot att i kollektivafthal förbjuda arbetsgifvare eller arbetare att tillhöra förening som i 1 § afses eller att göra inskränkning i arbetsgifvarens rätt att leda och fördela arbetet eller i arbetsgifvarens eller arbetarens rätt att ingå arbetsafthal med hvem han vill. Vi ha således här ett legaliserande i en ganska egendomlig form af åtskilliga af de under senare år så starkt omstridda principerna på arbetsområdet. En talare har framhållit, att dessa principer äro synnerligen viktiga och ha varit föremål för mycken strid. Han kunde ha tillagt, att de äro ytterligt svåra att formulera och ytterligt omtvistade till sitt innehåll. Denna § afser icke att rättvisligen lösa och ordna tvisterna, utan försöker att en gång för alla hugga af dem, och det har skett genom att helt enkelt inskränka aftalsfriheten på detta område. Hela vår aftalslagstiftning hvilar på aftalsfrihetens princip och de fall, då aftalsfriheten inskränkes, äro ytterligt få. Grunden för att man ansett sig ha rätt att i vissa fall göra en inskränkning i aftalsfriheten, är i regel den, att en dylik inskränkning betingas af hänsyn till lag eller sedlighet eller något offentligt intresse, att det är fråga om oförrytterliga rättigheter eller att ett inskridande från lagens sida är nödvändigt till skydd för en svagare part mot en starkare part. Hur man än ser dessa stadganden, om jag undantar den s. k. föreningsrätten, som också omförmåles i paragrafen, förefinnes *i detta fall* absolut ingen af de grunder, som kunna försvara en inskränkning i aftalsrätten.

Om jag först ser på bestämmelsen, att det icke får göras inskränkning i arbetsgifvarens rätt att leda och fördela arbetet, så är detta en princip, hvilken såsom sådan respekteras och godkännes från alla sidor, men den är ingen oförrytterlig rättighet, som icke arbetsgifvaren skulle ha befogenhet, om det behagade honom, att helt och hållet eller till någon del öfverlåta åt annan. Gå vi till lagförslaget af vissa arbetsafthal, finna vi, att rätten till att leda och fördela arbetet kan öfvergå till annan, att arbetsgifvaren kan sätta annan i sitt ställe, såsom det där heter. Hålla vi oss blott inom det nu föreliggande lagförslaget, så se vi, att hvarje gång arbetsgifvaren gör aftal med en förman och ger honom i uppdrag att inom ett visst begränsadt område leda och fördela arbetet, sker också en öfverlåtelse af arbetsgifvarens rätt att leda och fördela arbetet. Nu betraktas förman i denna lag

såsom arbetare. Det bör därför icke heller finnas något hinder att i kollektivaftalet reglera förmännens skyldigheter i detta hänseende. Men härigenom åtager sig naturligen arbetsgifvaren en viss inskränkning i sin rätt att leda och fördela arbetet i den mån denna öfverlämnas åt förmannen. Ett dylikt aftal skulle emellertid enligt denna § vara förbjudet. Häraf torde det vara ganska klart, till hvilka afvita konsekvenser det leder att inskränka aftalsfriheten i fråga om arbetsgifvarens rätt att leda och fördela arbetet. Det är en rättighet, som han bör ha, men som det är hans sak att försvara, icke lagens sak att skydda i kollektivaftalet.

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Går jag sedan öfver till bestämmelsen om den så kallade arbetsfriheten eller arbetsgifvares och arbetares rätt att ingå arbetsaftal med hvem han vill, så erinrar jag, att i den kungliga propositionen denna princip hade fått en något mildare affattning. Där var den formulerad så, att det icke fick stadgas skyldighet för arbetsgifvare eller arbetare att uteslutande eller företrädesvis ingå arbetsaftal med dem, som tillhöra sådan förening, som här är i fråga. Redan denna bestämmelse innebar en obehörig inskränkning i den fria aftalsrätten. Det kan finnas fall, då det ligger i både arbetsgifvarens och arbetarnes intresse, att monopol till arbete stadgas för t. ex. en viss fackförening. Om detta således kan ligga i båda parternas intresse, hvad finnes då för förnuftig anledning för lagen att blanda sig i saken och förbjuda kontrahenterna att ingå ett sådant aftal? Jag vill påpeka, att t. ex. inom stufverifacket förhållandena kunna vara sådana, att det måste hållas en arbetarestock i och för lossning och lastning af fartyg, som än utebli, än komma ett och ett, och än anlända i dussintal och som måste skyndsamt lastas och lossas. För att slippa lösa arbetare, som måste anskaffas för hvart tillfälle, och kunna hålla en stock af vana arbetare, som ständigt äro till hands vid förefallande behof, kan det ligga i båda parternas intresse, att en uppgörelse träffas, enligt hvilken en arbetareorganisation förbinder sig att tillhandahålla ett visst antal arbetare, som ligga och vänta, när det icke finnes några fartyg, och som äro till hands, när de komma. Detta kunde båda parterna ha sin uträkning af, och då förstår jag icke, hvad det ligger för förnuftig mening i att lagen skall gripa in och förbjuda en sådan öfverenskommelse.

Detta af Kungl. Maj:t föreslagna förbud har blifvit ytterligare skärpt af utskottsmajoriteten, så att det nu är föreslaget, att arbetsgifvare och arbetare ha rätt att ingå arbetsaftal med *hvem han vill*. Detta kommer att ha ännu långt vidsträcktare verkningar. Det finnes nämligen i en mängd kollektivaftal, berörande många tiotusental arbetare, bestämmelser, som i viss mån inskränka arbetsgifvarens rätt att anställa arbetare, hvilka bestämmelser arbetsgifvaren funnit vara antingen tolerabla eller

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

direkt ländande till hans egen fördel. Dessa bestämmelser gå vanligen ut på att dugliga arbetare, som äro bosatta på orten, skola ha företräde till arbete, att familjeförsörjare skola ha företräde till anställning, om de förut varit anställda hos arbetsgifvaren, och vidare att personer, som fullgjort sin värnplikt, skola äga att återkomma efter öfningarnas afslutande o. s. v. Allt detta stryker nu § 9 ett streck öfver och säger, att sådana stadganden icke få förekomma och att, därest de förekomma, de äro ogiltiga. Kommunerna i synnerhet ha i sina kollektivafstal ofta den bestämmelsen, att inom kommunen mantalsskrifna personer, framför allt familjeförsörjare, skola ha företräde till arbete och anställning — Stockholms stad till ex. har ett sådant aftal — och ingen människa har tänkt sig, att det vore något obehörigt, olagligt eller oriktigt i ett sådant aftal. Då kommer lagen och säger, att något dylikt icke går an, att en sådan bestämmelse är ogiltig. Man står fullkomligt häpen, undrande, hvilken anledningen kunnat vara till att sålunda i lagstiftningen blifvit införda splitter nya principer, som äro omöjliga att på något sätt med förnuftsskäl motivera. Det finnes för närvarande enligt kommerskollegii undersökningar icke mindre än 622 aftal, omfattande 89,618 arbetare, hvilka aftal innehålla inskränkning i arbetsgifvarens rättighet att antaga arbetare, inskränknings af den art, som jag angifvit och som ingen människa hittills har ansett vara obehöriga.

Emellertid synes det, som om meningen hade varit att genom förbehållet om föreningsrättens skyddande gifva ett slags soulagement för de principiella bestämmelser, som jag nyss har berört. Man tycks ha tänkt sig, att man skänkt en särdeles stor trygghet åt föreningsrätten genom förbudet mot att i kollektivafstal förbjuda arbetsgifvaren eller arbetaren att tillhöra viss förening. Men granskar man närmare detta stadgande, ser man, att det blott är en tom dekoration, som är påhängd för att förgylla upp de andra bestämmelserna. Ha herrarna någonsin hört talas om eller föreställt sig såsom tänkbart, att i ett kollektivafstal det skulle kunna stadgas förbud mot föreningsrätten, att i ett kollektivafstal det skulle kunna intagas en bestämmelse, att arbetarne icke få tillhöra den organisation, som ingår i kollektivaftalet? I de tusentals kollektivafstal, som äro ingångna, har något sådant ej förekommit i ett enda fall, och det ligger i sakens natur, att det icke kan förekomma i ett enda kollektivafstal, därför att det skulle innebära hela den ena partens i aftalet negation af sig själf. Själfva grundförutsättningen vid ett kollektivafstal är ju, att de, som taga anställning på kollektivaftalets villkor, skola vara medlemmar i den organisation, som ingått aftalet och just härigenom vara bundna af detta. Det här föreslagna förbudet är därför meningslöst. Endast vid det

personliga arbetsaftalet kan ett dylikt förbud hafva något berättigande.

Frånsest detta, gäller det, att ett skydd för föreningsrätten, bestående blott i förbud mot att intaga i arbetsaftal förbud att tillhöra viss förening, alltid måste blifva ytterst ofullständigt och bristfälligt, ty föreningsrätten kränkes i regel icke på sådant sätt, utan därigenom, att en person, som tillhör viss förening, af denna anledning afskedas eller vägras anställning.

Dessa båda principer — föreningsrätten och rätten att antaga och afskeda arbetare — stå i så nära samband med hvarandra, att den ena icke kan regleras utan hänsyn till den andra.

Jag vill också nämna, att när denna paragraf behandlades i utskottet, var det ganska klart, att meningarna voro mycket delade om dess riktighet och lämplighet och att äfven bland arbetsgifvarne den åsikten gjorde sig gällande, att man här var inne på afvägar. Att paragrafen det oaktadt blifvit tillstyrkt, beror enligt min öfvertygelse till stor del på ett ledsamt förhållande, som vi måste dragas med i våra utskott och våra kamrar på grund af gällande regler om sammanjämkning af kamrarnas beslut, nämligen det, att man måste i utskottet på förhand taga hänsyn till blifvande jämkningsutsikter och kvittningsförhållanden. Majoriteten i utskottet och Första kammaren har efter allt att döma tagit med denna paragraf för att använda den såsom kvittningsmedel vid en blifvande sammanjämkning, och jag vill på det allra allvarligaste tillråda kammaren att icke på förhand svälja detta kvittningsmedel. Första kammaren har tagit det i dag; skulle det bli lag, skulle det göra mycken skada och ingen nytta.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Jag vill endast yttra några ord i samband med denna paragraf. Första momentet här afser att skydda arbetets frihet och föreningsrätten. Man kan då fråga, om det är något oriktigt att i en sådan lag söka fastslå sådana allmänt mänskliga rättigheter som arbetsfrihet och föreningsrätt. Jag vill påminna herrar arbetare, att det var just för dessa rättigheter, som arbetareorganisationerna vid sitt första framträdande kämpade så ihärdigt och med sådan kraft. När de vunnit en sådan maktställning, att de icke behöfva kämpa längre, vilja de icke unna andra denna rätt, utan behålla den endast för sig själfva. Jag tycker, att detta är ganska inkonsekvent handladt.

Nu säger man, att dessa bestämmelser strängt taget icke höra hit, utan till en helt annan lagstiftning. Ja, det må vara sant, att så är, och jag vill icke bestrida det juridiskt formellt riktiga i den saken, men hvad som är absolut säkert, det är, att dessa föreningsrättsstrider och strider om arbetets frihet ha varit så djupgående och förekommit så ofta, för att icke säga alltid,

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

vid dessa stora arbetskonflikter, som förelegat, att man icke kan annat än medgifva, att det skulle vara synnerligen önskvärdt, om dessa strider eller åtminstone de mera officiella möjligheterna till desamma affördes från dagordningen. Att fullständigt skydda arbetets frihet och föreningsrätten torde af påtagliga skäl vara alldeles omöjligt, men man kan åtminstone i någon mån söka garantera dem. Man kan åtminstone söka att taga bort de gröfre och mera officiella yttringarna af dessa brott mot arbetets frihet och föreningsrätten.

Nu är bestämmelsen reciprok och skyddar enligt mitt förmenande lika mycket arbetsgifvarne som arbetarne. Arbetarne, särskildt tillhörande de svagare organisationerna, måste naturligtvis alltid anse detta vara ett ytterst viktigt och starkt stöd. Medlemmar af den stora och mäktiga landsorganisationen anse det kanske icke vara ett så stort skydd, och i jämförelse med dem vill jag medgifva, att det möjligen kan vara ett större stöd för arbetsgifvarne. Åtminstone vet man, att i en massa fall dessa monopolsträfvanden från arbetsgifvareorganisationernas sida föranledt strider af sådan art och sådan omfattning, att jag tror, att ingen fråga varit af så djupgående och så vital betydelse som just denna.

I moment 2 stadgas om arbetsgifvarens rättighet att under vissa förhållanden vägra förman att ingå i arbetareförening, som finnes på platsen. Det torde stå tydligt och klart för hvar och en, att det för en arbetsförman, som skall representera arbetsgifvarens intressen, stå i hans stad och ställe och sköta arbetet på ett mera själfständigt sätt, skulle vara så godt som olidligt att samtidigt tillhöra arbetareorganisationen på platsen, vara underkastad dess stadgar och dess beslut. Han komme därigenom i en mellanställning, som för honom enligt min mening vore absolut outhärdlig. Jag tror också, att den meningen är så godt som enhällig inom hela svenska arbetsgifvarekåren, att förmännen icke under några förhållanden böra tillhöra arbetareorganisationen på platsen, och riktigheten af den satsen medgifves också, förefaller det mig, från arbetarnes sida, dock med det förbehållet, att förmannen skall vara en verklig förman. Man fordrar då, för att kunna afgöra, huruvida så är förhållandet, att man skall få en allmän definition på begreppet förman, så att man får en säker grund att bygga på. En sådan allmängiltig definition på begreppet förman kan man emellertid aldrig erhålla. Näringslivet är så skiftande och förmännens ställning så växlande och olikartad, att en dylik allmän definition icke står att åstadkomma. Den enda definition, man möjligen kan gifva, är den, att en verklig arbetsförman skall på ett mera själfständigt sätt leda och fördela arbetet och stå i arbetsgifvarens stad och ställe. När strid uppstår, huruvida en person är verklig förman eller icke, så ha vi, som jag hoppas, att tillgå den nu föreslagna

arbetsdomstolen, som således för hvarje fall får afgöra, huruvida en person är verklig förman eller ej. Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat än att den anmärkning, som rikstatts mot detta stadgande beträffande förmännen, numera saknar grund.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

Då jag för min del icke kan se annat än att antagandet af denna paragraf vore för afförandet från dagordningen af arbetsstriderna utaf alldeles ofantligt stort värde, och då jag icke kan finna den på något sätt orättvis eller skadlig för någondera parten, skall jag be, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindqvist: Ja, herr talman, jag får uttrycka min allra största förvåning öfver att herr Pettersson, som nyss hade ordet här, kan i det stadgande, som återfinnes i § 9, lägga in något sådant, som att det skulle gälla ett skydd för föreningsrätten. Det synes mig vara så långt ifrån, att detta stadgande skulle utgöra ett skydd för föreningsrätten, att det snarare kan betecknas vara raka motsatsen.

Det har ju redan af herr Sandström blifvit framhållet, att det väl icke gärna kan förekomma, att man i fråga om kollektivafstal, som slutas mellan tvenne organisationer, skulle kunna enas om en bestämmelse, som förbjöde den ena eller andra att tillhöra en förening. Det synes mig vara alldeles klart och fullkomligt påtagligt, att ett sådant stadgande icke kan förekomma i ett kollektivafstal. Att således i sammanhang endast därmed, att det står uttaladt orden »att tillhöra förening», komma och säga, att detta stadgande utgör ett stadgande till förmån för föreningsrätten, synes mig sannerligen vara rent underbart.

Beträffande sedan den andra delen af samma moment, så är där utförd en af arbetsgifvarföreningarnes stora principfrågor, nämligen rätten att leda och fördela arbetet. I afseende härå ber jag att få säga, att för herrarna, som sitta här och kanske stå något vid sidan af dessa angelägenheter, förefaller nog detta stadgande så utomordentligt naturligt, att det kan tyckas underligt, att man öfver hufvud taget kan inlägga en gensaga här emot. »Visst», säger man, »skola arbetsgifvarne leda och fördela arbetet; det är ju arbetsgifvarnes rörelsekapital och arbetsgifvarnes fabriker och verksamhet det är fråga om, och sålunda är det de, som skola bestämma öfver samt leda och fördela arbetet». Ja, så säga *vi* också, så länge det rör sig om det tekniska i saken, den tekniska ledningen och fördelningen af arbetet, ty så länge bör och skall efter mitt sätt att se ifrågasvarande rätt detta alltid tillkomma arbetsgifvarne. Men på det sätt, som arbetsgifvarne hittills utnyttjat detta stadgande, då det förekommit i ett kollektivafstal, så veta vi alltför väl, att det ligger något annat och mer däri än just den saken att »tekniskt leda

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

och fördela arbetet». Vid hvarje tillfälle, då vi haft att förhandla med arbetsgifvare, så har det mött oss ett bestämdt afslag på yrkandet om förändring i ett eller annat afseende i den riktningen, att arbetarne skulle tillförsäkras någon medbestämmanderätt i fråga om de bestämmelser i dessa fall, som ingå i kollektivafstalen. Arbetsgifvarne svara alltid: »det skola vi bestämma, det är saker, som man ej kan resonera om, ty det faller under begreppet 'leda och fördela arbetet', och det är vi, som bestämma och afgöra den saken».

Ja, mina herrar, skall det skrivas i lagen något sådant, som här föreslagits, då är det min bestämda öfvertygelse, att då tjänar det icke mycket till, att arbetarne söka att genom kollektiva öfverenskommelser skaffa sig medbestämmanderätt öfver arbetsvillkoren, ty då komma arbetsgifvarne att lägga in så mycket i detta stadgande, att det för arbetarne blir fullkomligt fruktlöst att söka göra sin rätt gällande.

Den andra satsen, som kommer närmast efter den nyss behandlade, är den, som afser stadgande om förbud för att i aftalet föreskrifves, att arbetsgifvare eller arbetare icke skulle få ingå arbetsaftal med hvem han vill. Detta stadgande syftar också åt samma håll som den första delen af samma moment, och jag vill för min del säga, att jag icke finner, att det föreligger någon anledning för lagstiftningen att i åsyftade afseende ingripa reglerande mellan parterna, utan dessa saker och förhållanden böra stå öppna för den fria aftalsrätten, att ordnas och lösas genom densamma.

Beträffande slutligen den bestämmelse, som skulle inskränka på arbetarnes rätt att få bestämma, hvilka som skulle få tillhöra eller vara medlemmar af föreningar, så ha vi haft tillfälle att i annat sammanhang förut yttra oss om denna sak, och jag vill endast återigen understryka och betona, att det innebär ohemula ingrepp att på detta sätt i lagen precisera, att dessa förmän, i fråga om hvilka man icke äger den ringaste definition, genom denna bestämmelse i kollektivafstallet eller öfverenskommelsen skulle förbjudas att vara medlemmar af organisationen. Vi ha i vissa aftal gått med på en sådan öfverenskommelse, men det har skett under sådana betingelser och former, att det varit möjligt för oss att samtidigt definiera begreppet förman, så att man uttryckligen fått veta, hvilka och huru många inom en verksamhet eller en fabrik skulle gå under begreppet förman. Och när vi det gjort, så ha vi fastslagit bestämmelser, som tydligt angifvit, att dessa förmän äro sådana, som stå i arbetsgifvarnes ställe, och därvid ha vi intet haft att erinra emot, att dessa personer ställas vid sidan af arbetarnes organisationer. Men det är en sak för sig, det kan väl icke berättiga eller nödvändig-göra, att i lagen preciseras något sådant, som här ifrågasättes,

och det synes mig således vara en oriktig väg, som anvisats i detta stycke.

I likhet med hvad herr Sandström här anfört ber jag för min del att få, på samma gång jag instämmer i hans uttalande, förena mig med honom i det yrkandet, att Andra kammaren måtte besluta, att 9 § i lagen om kollektivafstal skall utgå.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Herr Sandström: Herr talman! Herr Petterssons i Bjälbo anförande föranleder å min sida endast ett kort genmäle. Det var icke mycket svar på tal jag fick i afseende å de frågor jag berört. Jag frågade: »är det *riktigt*, finnes det *fog* för att i nu förevarande afseenden inskränka den allmänt gällande aftalsrätten»? Herr Pettersson svarade icke, om det var rätt, men han svarade, att det var *nyttigt* för både arbetsgifvarne och arbetarne. Hvad arbetarne själfva tro om den nyttan, ha vi fått höra från en arbetarnes representant, och jag vill bara rekommendera för hvem som helst att utan förutfattad mening läsa igenom denna paragraf, och jag vågar då tro, att han skall finna, att den gifvetvis kan medföra vissa fördelar — men blott för *arbetsgifvarne*. Och jag anser, att den omständigheten, att en princip eller grundsats kan vara för ena parten nyttig, icke är tillräcklig, för att Riksdagen skall lagfästa densamma som tvingande regel.

Herr Pettersson gick också i sitt anförande in på förmansfrågan, som jag saknade all anledning att beröra, när jag yrkade paragrafens utgående ur lagen. Denna fråga angående förmännens ställning kan vara omtvistad. Efter min mening är det principiellt riktigt, att förmans föreningsrätt må kunna begränsas. Men om hela § 9 utgår, så blir förhållandet i fråga om förmäns föreningsrätt detsamma som hittills, eller att någon inskränkning i aftalsrätten icke finnes.

Herr Wijk: Herr talman, mina herrar! Den 9 § innehåller litet af hvarje, men är närmast afsedd att stadga ett skydd för föreningsfriheten. I det afseendet har den emellertid efter mitt förmenande intet värde. Den är i hufvudsak endast en tom skylt, som icke innehåller hvad den ger sig ut för att innehålla, och i den mån, den innehåller något positivt, är detta positiva enligt min mening till skada.

Föreningsfriheten omfattar ju först och främst den principen, att en arbetare eller arbetsgifvare skall ha full frihet att tillhöra hvilken förening han vill; någon kränkning i det afseendet får icke göras. Ser man på formuleringen af 9 §, så får man det intrycket, att denna paragraf verkligen lämnar ett skydd härutinnan. Men det förhåller sig icke så. Det har redan blifvit framhållet af en föregående talare, att kränkningar af föreningsfriheten ske ej därigenom, att i kollektivafstal stadgas förbud för arbetare att tillhöra viss förening, utan det sker på

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

det sättet, att en arbetsgifvare vägrar att taga en arbetare i sin tjänst på det af honom icke uttalade skälet, att denna arbetare tillhör en viss förening, eller också att han afskedar honom på samma grund. På detta område är det föreningsfriheten verkligen kränkes, och här lämnar paragrafen intet som helst skydd. Svenska arbetsgifvareföreningen har länge försökt att i sina aftal få in ett stadgande, som ganska nära motsvarar den formulering paragrafen har. Men svenska arbetsgifvareföreningen själf har blifvit tvungen att på senare tiden frångå denna nakna formulering och antaga ett tillägg af följande lydelse:

»Föreningsrätten skall å ömse sidor lämnas okränk. Anse arbetarne, att afskedande ägt rum under omständigheter, som kunna tolkas såsom angrepp på föreningsrätten, äga de att, innan andra åtgärder vidtagas, genom sin organisation påkalla undersökning för vinnande af rättelse.»

Här har man således försökt att lämna ett verkligt skydd mot kränkning af föreningsrätten. Det verkar då egendomligt, att i den paragraf, som nu skall lagfästa och skydda föreningsrätten, detta viktiga moment är alldeles uteslutet.

Det andra område, där föreningsrätten spelar in, är frågan, huruvida t. ex. en arbetsgifvare skall hafva frihet att sluta aftal med en förening och därvid förbinda sig att endast använda arbetare, tillhörande denna förening. Det har redan af en föregående talare påvisats, att dylika aftal faktiskt redan träffats i vårt land och att detta skett i arbetsgifvarens och arbetarnes ömsesidiga intresse. Ett bifall till denna paragraf skulle således lägga hinder i vägen för en aftalsform, som redan nu tillämpas och som kanske betecknar en viktig framtida utvecklingslinje på arbetsaftalets område. Man vet ju ej alls, hvad framtiden i det afseendet kan bära i sitt sköte. Att då stadga något, som på förhand lägger hinder i vägen för en eventuell utveckling af arbetsaftalet, utan att veta, om detta länder till gagn eller ej, kan ej vara klokt.

I öfrigt innehåller paragrafen stadgande angående arbetsgifvares rätt att leda och fördela arbetet, en sats, hvars riktighet i princip visst icke förnekats från någondera sidan, men som icke har något i en lag om kollektivaftal att göra, och som i den nakna form, hvori den här blifvit uttryckt, lätt kan leda till öfvergrepp och missbruk.

Slutligen stadgas undantag från lagens bestämmelser så till vida, att i fråga om förmän skall kunna i kollektivaftal stadgas, att de blott få tillhöra föreningar, i hvilka endast förmän äga tillträde. Det har redan framhållits, att denna stipulation, om hvilken mycken strid förts, i denna nakna form kan gifva arbetsgifvarne tillfälle att missbruka stadgandet genom att utsträcka förmansskapet vida utöfver de gränser, som det rätteligen bör ha.

På dessa grunder, då jag finner, att paragrafen dels icke verkligen ger hvad den ger sig ut för att gifva, dels i många afseenden skulle verka hindrande och skadligt för utvecklingen på arbetsaftalsområdet, ber jag, herr talman, att få yrka afslag å densamma och bifall till reservationen.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Herr Söderberg i Stockholm: Herr talman! Det är endast för att göra en rättelse af den uppfattning, som herr Pettersson i Bjälbo förde fram här angående föreningsrätten, som jag begärt ordet. Det är ej så och har ej varit så, att föreningsrättsstriderna rört sig om förut organiserade arbetares anspråk på att samtliga arbetare skulle stå i deras organisationer, utan striderna ha hufvudsakligast rört sig därom, att arbetarna häfdat föreningsrätten gentemot arbetsgifvarne, som velat förmena dem densamma. Och den frågan, som berör de oorganiserades ställning till de organiserade arbetarna eller fackföreningarna, har icke varit af så dominerande natur. Den har varit en tvistefråga vid vissa tillfällen vid konflikters avslutande, men de sakerna hafva rangerats på vissa öfvergångssätt. Under sådana förhållanden är det oriktigt att säga, att denna paragraf har sin förnämsta bärighet och sin förnämsta hänsyftning på att skydda arbetarnes föreningsrätt. Den blir lika litet skyddad, trots denna paragraf.

Det är en sak till, som jag här ber att få påpeka. Nu vet jag, att exempel från utlandet våga icke så mycket i dessa stycken, men anförandet af ett dylikt i förevarande fall kan måhända hafva sin nytta med sig, då det i framtiden kanske gäller att ånyo reflektera å föreliggande fråga. Jag syftar härvid på det sätt, hvarpå man gått till våga i vissa industrier i exempelvis England, där arbetsgifvare och arbetare i skilda organisationer inom industrierna kommit öfverens om att under vissa förhållanden begränsa produktionen, och att arbetarne äfven haft medinflytande därvidlag, och har detta visat sig i vissa fall hafva varit i bägge parternas intresse. En sådan tingens ordning, om den skulle visa sig här rekommendabel, skulle emellertid motverkas genom den ifrågasatta lagbestämmelsen.

Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall endast tillåta mig att göra några få anmärkningar. Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på, att utskottet väsentligt utvidgat denna paragraf och dess bestämmelser utöfver Kungl. Maj:ts proposition, och det på sådant sätt, att den kommit mera i öfverensstämmelse med det af Kungl. Maj:t ursprungligen framlagda förslaget. Mot detta hade lagrådet vändt sig och enhälligt uttalat stora betänkligheter. Lagrådet säger sålunda: »Från sådan synpunkt är stadgandet att i kollektivafstal ej må göras inskränkning i arbetsgifvares eller

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

arbetares rätt att ingå arbetsaftal med hvem han vill ägnadt att väcka starka betänkligheter». Sedermera åberopar lagrådet i sådant afseende, att i kollektivaftal »förekomma bestämmelser om att företråde till arbete skall lämnas åt dugliga arbetare, bosatta på orten, familjeförsörjare, arbetare, som förut varit anställda hos arbetsgifvaren» etc. och erinrar om, att en sådan bestämmelse är träffad i kollektivaftalet mellan Stockholms stads arbetare och befälet vid Stockholms stads inrättningar. Vidare säger lagrådet: »att såsom det ifrågakomma stadgandet innebär förbjuda införandet i kollektivaftal af bestämmelser af nu angifvet eller liknande innehåll läser icke böra ifrågakomma». Dessutom erinras om, att det föreningsrättsskydd, hvarom här skulle vara fråga, saknar reell betydelse. Det är också gifvet en brist i lagen, att icke frågan om förmännens ställning är mera utredd. Själva saken eller att de verkliga förmännen, såsom arbetsgifvarens förtroendemän, ej böra tillhöra arbetarnas organisationer, är visserligen klar, men man kunde åtminstone vänta, att det sagts så mycket i denna § om förmännen, att i hvarje kollektivaftal, där förmännen äro undantagna, skulle lämnas en definition på hvad med förmän skulle förstås. Det är näppeligen möjligt att i lagen gifva en allmängiltig definition å hvad med förman förstås, men i hvarje kollektivaftal borde fordras en dylik definition.

På samma sätt är också arbetsgifvarens ledning och fördelning af arbetet en själfklar och riktig sak, och herr Lindqvist synes vilja inskränka denna rätt mer, än som kan vara riktigt och behöfligt. Detta är emellertid en sak, som bör öfverlämnas till den fria aftalsöfverenskommelsen och hvarom parterna borde kunna komma öfverens. Lagstiftningen, i den mån den anses böra här ingripa, bör begränsas till de fullt ostridiga och klara förhållandena, ty i annat fall kan man befara, att nya tvisteämnen uppkomma, som kunna skada arbetsfreden. Jag tror, att kamaren gör klokt i att besluta, att denna paragraf må utgå, och jag ber därför att få yrka bifall härtill.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, min herrar! Jag nödgas säga ett par ord med anledning af herr Sandströms uttalande. Han sade, att han granskat åtskilliga hundra par aftal och icke i dem funnit ett enda stadgande om uttryckligt förbud att tillhöra någon viss förening, och därmed anser han det vara bevisadt, att någon som helst kränkning af föreningsrätten icke förekommer i kollektivaftal. Men jag undrar, om det icke förekommer någonting annat i dessa kollektivaftal, som innebär en lika stor kränkning, och det är ett stadgande, som säger, att den eller den arbetareorganisationen skall hafva företrädesrätt till arbetet på den eller den arbetsplatsen. Jag undrar, om icke detta är en lika stor kränkning af föreningsrätten som någonting annat.

Ty det ligger i sakens natur, att om den eller den föreningen har uteslutande företrädesrätt till arbetet, det vill säga arbetsmonopol på en plats, är det detsamma som att säga, att icke andra få arbeta där, och detta är ett tydligt kränkande af föreningsrätten för dessa andra. Det är visst godt och väl att säga: ni få tillhöra hvilken förening ni vilja, men om ni icke gå in i den förening, vi tillhöra, få ni icke något arbete. Så ställer det sig med den saken.

Då herr Söderberg i Stockholm sade, att föreningsrättsstriderna hade rört sig egentligen om den saken, att arbetsgifvarne förmäna arbetarne att tillhöra sina organisationer, tror jag icke detta var riktigt. Tvärtom är det arbetarne själfva, som kränka föreningsrätten. Jag vill påminna om de strider, som utkämpats under senare tider. Huru var det t. ex. under den stora transportarbetarekonflikten 1908? Jo, då försökte transportarbetarne att få monopol på arbetet i de svenska hamnarne, och detta var, enligt mitt förmenande, en kränkning af föreningsrätten. Det är just en sådan kränkning denna paragraf vill försöka hindra. Denna bestämmelse är uteslutande tillkommen till förmån för de svagare, och jag tror därför det vore lyckligt, om vi kunde få den antagen. Herr Sandström sade, att denna paragraf uteslutande hade tillkommit för att användas såsom ett kvittningsmedel i en blifvande sammanjämkning och att meningen icke varit, att den skulle blifva antagen. Jag kan försäkra herrarne, att åtminstone jag inom utskottet hade den meningen, att vi skulle antaga den, och jag tror också, att bland dem, som inom utskottet röstade för denna paragraf, icke fanns en enda, som icke hade den uppfattningen, att paragrafen borde antagas. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindqvist: Ja, herr talman! Det är märkligt, att så fort som herr Pettersson i Bjälbo yttrar sig, bringar han absolut en annan att gifva svar på tal, ty hans inlägg äro af en alldeles säregen beskaffenhet. Det hjälper icke, att vi suttit två år tillsammans i arbetsaftalskommittén och diskuterat om dessa frågor. Jag har otaliga gånger framdragit skäl för herr Pettersson, och han har också deltagit i utskottsarbetet och där fått höra dessa skäl, men fortfarande framhärdat han med samma argument som förut. Jag har upplyst herr Pettersson om, och vill nu äfven upplysa kammaren om detsamma, att i arbetarörelsens första början ett och annat stadgande förekom om, att arbetsgifvarne i sitt arbete icke skulle använda andra arbetare än dem, som tillhörde den förening, med hvilken arbetsgifvaren ingått aftal. Men vid sådant förhållande skrefs det också ut i samma öfverenskommelse, att arbetarne icke skulle få taga arbete hos andra arbetsgifvare än de, som tillhörde den arbetsgifvareorganisation, med hvilken aftalet var slutet. Dessa bestämmelser äro emellertid för länge sedan komna ur bruk, och

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

jag tror icke, att herr Pettersson lyckas söka upp ett enda aftal, där en sådan bestämmelse förefinnes. Detta hör således till det förflutna. Det är en saga blott, och det existerar icke längre några sådana förhållanden. Kan det då verkligen, mina herrar, finnas någon anledning att med hänsyn till den saken göra anspråk på att i lagen skall införas en sådan bestämmelse, som herr Pettersson åberopat?

Herr Pettersson sade vidare, att transportarbetarna sökt införa en sådan bestämmelse om monopolrätt till arbete. Detta är icke heller öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Verkliga förhållandet är, att vid våra hamnar utöfver landet sedan långliga tider tillbaka rådt ett slags skräförförhållande, där arbetarne ägt denna monopolrätt, där sådana bestämmelser existerat, att arbetet vid hamnarna skulle utföras endast af en viss förenings medlemmar, som haft så kallade statistikförare anställda för att fördela arbetet mellan föreningens medlemmar, så länge de räckt till för att utföra detsamma, och när de icke längre räckt till, har man tagit in annat folk. Jag tror, att en dylik bestämmelse i många afseenden verkat utomordentligt fördelaktigt vid våra hamnar och för den kår, som nu dragits upp från ett lägre stadium till en klass, som är jämställd med andra arbetare. Men nu hafva arbetsgifvarne slagit in på den taktiken, att de med allt Gewalt kräfva, att en bestämmelse om rätt för dem att leda och fördela arbetet skall införas, och de sträfva sålunda efter att kasta om de förhållanden, som förut ägt rum vid hamnarna. Ja, när så förhåller sig, tror jag icke det finnes mycken anledning för herr Pettersson att stå här och åberopa, att dessa transport- eller hamnarbetare nu vilja införa den bestämmelse han angifvit. De ha velat bibehålla, hvad som förut ägt rum, men arbetsgifvarne kräfva absolut, att det skall upphävas.

Genom hvad som framhållits i debatten torde vara tydligen ådagalagdt, att man måste säga, att det vore i hög grad beklagligt, om Riksdagens Andra kammare skulle i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf lösa dessa frågor, som ligga på det sätt, som nu angifvits. Jag vågar vidhålla mitt yrkande, att paragrafen icke må bifallas.

Herr Sandström: Herr talman! Med anledning af herr Petterssons anförande skall jag be att få säga ett par ord.

När herr Pettersson säger, att, om en förening i ett kollektivafstal förbehåller sig monopol på arbete, detta är en kränkning af föreningsrätten, nödgas jag konstatera, hvad jag inom utskottet också vid ett eller annat tillfälle nödgats göra, nämligen att när herr Pettersson och jag diskutera dessa saker, röra vi oss emellanåt med olika termer, så att vi ha svårt att förstå hvarandra. Men nog borde väl ändå resultatet af vårt långvariga samarbete inom

utskottet ha blifvit, att vi båda två visste, hvad som menas med föreningsrätt. Om en förening förbehåller sig monopol på arbetet, kallar jag det en monopolisering af arbetet för föreningen, men det är absolut icke någon kränkning af föreningsrätten. Möjligen skulle det kunna sägas, att ett dylikt aftalsvillkor träder principen om arbetets frihet för nära, men ej heller detta torde i verkligheten vara förhållandet. I hvarje fall innebär villkoret icke någon kränkning af föreningsrätten.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Vidare nämnde herr Pettersson, att han för sin del alltjämt varit öfvertygad om nyttan af en sådan bestämmelse, och detta gentemot mitt påstående, att jag fått det intrycket, att utskottet antagit denna bestämmelse mera för att använda den som ett kvittningsmedel i en blifvande sammanjämkning än i afsikt, att den skulle blifva antagen i lagen. Jag vill gifva herr Pettersson fullkomligt rätt härutinnan. Jag hade det bestämda intrycket, att de allra flesta inom utskottet tagit intryck af den nedgörande kritik paragrafen där undergått, men jag var också på det klara med, att herr Pettersson var fullständigt oberörd af denna kritik.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen propositioner dels på godkännande af paragrafen, dels på att kammaren måtte besluta, att paragrafen skulle utgå ur lagförslaget; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare propositionen. Då votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren besluter, att 9 § i föreliggande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare skall utgå ur lagförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda paragraf.

Omröstningen utföll med 120 ja mot 97 nej; och hade kammaren alltså beslutat, att paragrafen skulle utgå ur lagförslaget.

För 10 § var af utskottet föreslagen följande lydelse:

10 §.

Bryter arbetsgifvare eller arbetare mot bestämmelse i kollektivafstal eller mot föreskrift i 8 §, gälde däraf uppkommen skada.

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

Är skadan förorsakad af flera arbetsgifvare eller arbetare, varde ersättningsskyldigheten dem emellan fördelad efter ty skäligt pröfvas.

Har förening, som i 1 § afses, medverkat till åtgärd, hvarom i 8 § sägs, och är åtgärden vidtagen i strid mot sistnämnda paragraf eller mot bestämmelse i kollektivafstal, vare ock föreningen ansvarig för skadan. Lag samma vare, där dylik förening lämnat understöd vid arbetsinställelse, som företagits i strid mot hvad i 8 § är stadgadt eller mot bestämmelse i aftalet. I fall hvarom nu sagts må dock, där omständigheterna därtill föranleda, ersättningsskyldigheten bestämmas till lägre belopp än hela skadan, eller föreningen helt befrias från ersättningsskyldighet.

Vid paragrafen funnos fogade reservationer:

af herrar *Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Sandström* och *Wijk*, hvilka föreslagit, att Ridsdagen måtte antaga följande lydelse af paragrafen:

10 §.

Arbetsgifvare eller arbetare, som bryter mot bestämmelse i kollektivafstal eller öfverträder i 8 § meddeladt förbud, gälde däraf uppkommen skada.

Har förening, som i 1 § afses, medverkat till åtgärd, som enligt 8 § ej må vidtagas, vare ock föreningen ansvarig för skadan. Lag samma vare, där dylik förening vid arbetsinställelse lämnat understöd åt någon, som i strid mot hvad i 8 § är stadgadt vidtagit arbetsinställelsen eller däri deltagit. I de fall, hvarom nu sagts, må dock, där omständigheterna därtill föranleda, föreningens ersättningsskyldighet bestämmas till lägre belopp än hela skadan, eller föreningen helt befrias från ersättningsskyldighet.

Skall ersättning, hvarom i denna paragraf sägs, gäldas af flera, varde ersättningsskyldigheten dem emellan fördelad som skäligt pröfvas;

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, hvilka hemställt, att paragrafen måtte erhålla denna affattning:

10 §.

Arbetsgifvare eller arbetare, som bryter mot bestämmelse i kollektivafstal eller öfverträder i 8 § meddeladt förbud, gälde däraf uppkommen skada.

Har förening, som i 1 § afses, genom beslut medverkat till åtgärd, som enligt 8 § ej må vidtagas, vare ock föreningen an-

svarig för skadan. I de fall, hvarom nu sagts, må dock, där omständigheterna därtill föranleda, föreningens ersättningsskyldighet bestämmas till lägre belopp än hela skadan, eller föreningen helt befrias från ersättningsskyldighet.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

Skall ersättning, hvarom i denna paragraf sägs, gäldas af flera, varde ersättningsskyldigheten dem emellan fördelad som skäligt prövas; samt

(Forts.)

af herr *Åkerman*, som hänvisat till sin vid 4 och 5 §§ afgifna reservation, enligt hvilken nti förevarande lagförslag borde införas ett stadgande af följande lydelse:

Arbetsgifvare eller arbetare, som bryter mot bestämmelse i kollektivafstal eller öfverträder i 8 § meddeladt förbud, gälde däraf uppkommen skada.

Underlåter förening att fullgöra hvad den i kollektivafstal åtagit sig, gälde skadestånd intill belopp, som för sådant fall blifvit i aftalet utfäst. Är ej visst skadeståndsbelopp sålunda i aftalet bestämdt, må ersättningsskyldighet ej ådömas föreningen; dock kan, ehvad aftalet innehåller, föreningen dömas ersättningsskyldig, därest föreningen genom beslut medverkat till åtgärd, som enligt 8 § ej må vidtagas, eller vid arbetsinställelse, som vidtagits i uppenbar strid mot hvad i nämnda paragraf är stadgadt, lämnat understöd åt föreningsmedlem, som vidtagit arbetsinställelsen eller däri deltagit.

I de fall, hvarom ofvan förmåles, må dock, där omständigheterna därtill föranleda, föreningens ersättningsskyldighet bestämmas till lägre belopp än hela skadan eller föreningen helt befrias från ersättningsskyldighet.

Skall ersättning, hvarom i denna paragraf sägs, gäldas af flera, varde ersättningsskyldigheten dem emellan fördelad som skäligt prövas.

Paragrafen föredrogs, hvarefter

Herr *Åkerman* yttrade: Herr talman! Den paragraf, som nu föreligger till afgörande, är, såvidt jag förstår, en af de ömtåligaste punkterna i hela detta lagförslag. Det är här fråga om fackföreningars skadeståndsplikt vid arbetsinställelse. Från både arbetsgifvarnes och arbetarnes sida har ju under förhandlingarna om detta ämne erkänts nyttan af starka organisationer; äfven i regeringspropositionen har detta starkt framhållits, och i det yttrande, som justitieministern i dag höll, strök han kraftigt under behovet af starka organisationer på ömse sidor. Då är det naturligtvis af största vikt, att man försöker lägga lagstiftningen så, att icke fackföreningarnas fonder äfventyras genom lagbestämmelser om de påföljder, som kunna inträda vid arbetsinställelser. Under arbetet i det utskott, som hade frågan till

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

behandling, hade vi mer än en gång tillfälle att konstatera den faktiska olikhet, som förefinnes mellan arbetsgifvarnes och arbetarnes ställning. Här är nu återigen en af dessa punkter, där denna olikhet framträder. Om det är fråga om att i något afseende förgripa sig mot ett kontrakt, ett kollektivaftal, så har arbetsgifvaren relativt lätt att kalkylera den risk han löper. Det stannar i regel vid, att han får betala arbetarne lön för de dagar, som de blifvit satta ur tjänstgöring, för så vidt en förgripelse mot kontraktet faktiskt skulle ha skett. Men arbetarne däremot kunna icke göra en dylik kalkyl. Det är vidare att märka, att arbetsgifvarne kunna i många fall negligera aftalet utan att ett sådant förfarande från deras sida kan berättiga arbetaren till skadeståndersättning. Här skulle ju många exempel kunna anföras, men tiden är knapp, och jag måste lägga mitt anförande så, att vi så snart som möjligt kunna hinna ifrån denna fråga. Jag vill blott nämna ett exempel. Antag, att arbetsgifvaren i strid mot kollektivaftalet behagar något förlänga arbetstiden, så att den blir längre än som i aftalet sagts. Då ha arbetarne att välja mellan att antingen gå ur arbetet eller att foga sig. Gå de ur arbetet på en gång och det blir strejk, så falla de under den bestämmelse, som är stipulerad angående skadestånd för strejk. Foga de sig — och det göra de i de flesta fall — så kan något skadestånd icke gärna komma i fråga, ty arbetarne kunna ju icke säga, att de lidit någon skada, därför att de fått arbeta någon timme mer.

Vidare är att märka, att det många gånger är svårt för arbetareledningen att afgöra, huruvida en strejk obehörigen vidtagits. Justitieministern har i propositionen visat, huru svårt det många gånger är att i dessa frågor afgöra, huru det i detta afseende förhåller sig. Det står i propositionen, att ofta är det ej ens möjligt att bestämma, huruvida en arbetsinställelse rättsligen är att hänföra till strejk eller lockout, och att frågan, på hvilken sida rätten ligger, vanligen undandrager sig ett bedömande. Det är ju sant detta.

Vidare är det att märka, att om man nu, såsom det är föreslaget, stadgar skadeståndsplikt för fackföreningar, om de lämna understöd vid en olaglig arbetsinställelse, så komma fackföreningarna i den svåra ställningen, att de få mycket svårt att bedöma, huruvida det föreligger en olaglig arbetsinställelse eller icke, och detta afgörande måste fattas ofantligt snart, ty folket behöfver penningar, de ha sällan besparingar att lefva på, hvarför understödet måste utbetalas snart eller så godt som omedelbart. Följaktligen måste arbetareledningen skapa sig ett ögonblickligt omdöme, huruvida strejken är olaglig eller ej, och det är nästan omöjligt, och därigenom kan ledningen oförvålladt komma att ådraga fackföreningarna skadeståndsansvar. Det är noga att märka, att fackföreningarna icke endast äro stridskassor, utan de ha

fonder också för andra ändamål, för understöd vid arbetslöshet och liknande tillfällen. Det är därför farligt, om man anordnar det så, att dessa kassor för hårdt anlitas. Hvar och en förstår, hvilken stor betydelse dessa kassor ha i socialt hänseende.

Nu ligger, såvidt jag kan förstå, saken så, att efter det beslut, som fattats rörande § 8, är det blott 3 förslag att välja mellan, och det är ju vackert så. Jag menar, att utskottets förslag borde vara ur räkningen nu. Det är nämligen så, att den reservation, som framlämnats af mina partikamrater, från hvilka jag i detta stycke skilt mig, innehåller i allt väsentligt detsamma som utskottets förslag. Så är det min reservation och dessutom föreligger en särskild reservation från socialdemokratiska gruppen. Det är hvad här är att välja på, och jag skall tillåta mig att yrka bifall till min reservation. Den skiljer sig i en del punkter från mina partikamraters. Jag anser nämligen, att man icke bör lägga skadeståndsplikten på annan förening än den, som deltagit i aftalets slutande. Går man därutöfver, så kommer man ju in på det rena godtycket. Det kan icke finnas plikt för förening, som står utanför aftalet, att undandraga sig att lämna understöd vid arbetsinställelse. Jag förstår mycket väl, och det står ju i motiveringen, att den utvidgning, som gjorts, hvarigenom det stadgas ansvar för förening i allmänhet, som är så beskaffad, att den omtalas i lagförslaget, tillkommit för att undvika, att lagen skulle kunna kringgås. Men jag tycker icke, att det är riktigt att göra så, ty lagen kan kringgås i alla fall: ingen skulle väl komma på den tanken att stadga skadeståndsplikt, om en enskild person understödde strejkande arbetare. Och jag tror, att det är att befara, att, om dessa stadganden läggas för hårdt, de komma att uppväcka frestelser till kringgående af lagen. Om den lägges mjukt, tror jag däremot, att fackföreningarna skola lojalt efterleva den.

Det är vidare en annan skillnad mellan min reservation och de andra liberala reservanternas förslag. Jag har nämligen förtydligat det i mitt tycke ytterst sväfvande uttrycket »har förening medverkat till åtgärd» etc. genom att formulera det så här: »därest föreningen genom beslut medverkat till» etc.

Vidare anser jag, att aftalsbrott, som skall föranleda ansvar, bör vara uppenbart, just med hänsyn till hvad jag sagt om svårigheten för en fackförening att pröfva och afgöra detta ögonblickligen. Är det fråga om ett uppenbart, flagrant brott, bör den kunna göra det, helst om föreningen slutit aftalet, hvilket jag stipulerat som villkor för att skadeståndssplikt skall inträda.

Mitt förslag står, såvidt jag kan se, midt emellan herr Schottes reservation och socialdemokraternas. I sistnämnda reservation har helt och hållet borttagits hvad som stadgas om att förening kan ådraga sig skadeståndsplikt genom att lämna

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

understöd, och där stipuleras ansvar för förening endast när den genom beslut medverkat till lagstridig åtgärd.

Som nämndt, råder det faktiskt ingen skillnad mellan herr Schottes reservation och utskottets förslag. Det är blott så, att herr Schotte omarbetat detta förslag till närmare öfverensstämmelse med »Refvingelinjen» och samtidigt gjort en liten omformulering i anledning af en misskrifning, som i förslaget förekommer.

Såsom herrarna finna af min reservation, har jag äfven dragit upp några bestämmelser för det fall, att fackförening gjort uttryckliga utfästelser i kollektivaftalet. Jag skulle då vilja föreslå, som synes af den lagtext jag lagt fram, att fackföreningens skadestånd aldrig skulle gå öfver den stipulerade summan. Jag har därjämte föreslagit en del andra modifikationerna i bestämmelserna, som jag dock ej på grund af den långt framskridna tiden vill trötta kammaren med att ingå på.

Jag skall nu be att få yrka bifall till min reservation, hvilken jag föreställer mig det håller en gyllene medelväg mellan de båda andra reservationerna.

Vidare anförde:

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall anhålla att med afseende på förevarande punkt få yrka bifall till den af mig m. fl. afgifna reservationen. Den skiljer sig icke så mycket från herr Åkermans reservation, men vi hafva ansett, att den af oss föreslagna affattningen är lämpligare. I sak öfverensstämmer vårt förslag med utskottets, hvilket, som kammaren känner, är en afsevärd mildring af Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag. Den afvikelse, som reservationen innebär gentemot utskottets förslag, är betingad hufvudsukligen af kammarens beslut med afseende på 8 §. Det är blott sista momentet: »Skall ersättning, hvarom i denna § sägs, gäldas af flera, varde ersättningskyldigheten dem emellan fördelad som skäligt pröfvas», hvilket nerflyttats från första stycket i utskottets förslag till sista i vårt. För öfrigt finnes i detta några formella ändringar, föranledda af kammarens förut fattade beslut.

Jag hemställer därför, att kammaren behagade antaga den af mig med flera afgifna reservationen.

Herr Lindqvist: Herr talman! Som framgår af reservationerna, så föreligga vid denna paragraf åtskilliga yrkanden, det blir tillsammans med utskottets förslag icke mindre än 4. Jag och min medreservant, herr Nils Persson, ha för vår del icke kunnat gå med på vare sig utskottets eller herr Schottes eller herr Åkermans förslag, utan hemställa om sådan lydelse af paragrafen, som föreligger i vår reservation. Jag ber nu att få

säga några ord om de skadeståndsförhållanden, för hvilka vi här skulle lagstifta.

Det har ju under åtskilliga år försports en ganska liflig åtrå efter att man såvidt möjligt skulle få det ordnad på det sätt, att man kunde så att säga mota fackföreningarnas verksamhet genom några lagstadganden, som för ändamålet kunde vara effektiva, och jag tror, att man i det afseendet med stort nöje riktat sin uppmärksamhet på skadeståndsplikten. Det var ju en tid, såsom vi minnas, då sådana domar fälldes i England, att fackföreningarnas kassor togos i beslag på grund af vissa åtgärder från föreningarnas sida, och jag tänker mig, att detta, som skedde där, nog har besmittat uppfattningen hos många i Sverige, och man har fått den känslan, att det skulle vara ganska bekvämt att komma fram den vägen, ty därigenom oskadliggjorde man i en handvändning organisationerna; då man hade hand om deras kassor, voro de icke längre försvarsdugliga. Det är därför jag för min del ställer mig ytterst tveksam, då det gäller att i något afseende stipulera en sådan skadeståndsplikt, som här ifrågasättes. Men som jag förut sade redan i förmiddags, är jag fullt medveten om, att man icke kan stifta en lag utan att på samma gång stadga någon påföljd för brott mot lagens bestämmelser. När så är förhållandet, har jag icke kunnat finna någon annan linje att gå fram på än skadeståndspliktens. Och vi tillstyrka därför i vår reservation, att skadeståndsplikt måtte införas, men att denna skyldighet läggas på sådant sätt, att den icke träffar alltför hårdt eller fullständigt ruinerande, såsom den skulle i många afseenden göra enligt öfriga förslag, som här föreligga. Om antingen utskottets förslag eller herr Schottes skulle gå segrande igenom, så synes det mig, att fackföreningarnas kassor komme att sväfva i största fara att beslagtogs vid olika tillfällen, hvarigenom organisationerna skulle omöjliggöras. Det har i detta sammanhang varit uppe tanken på att i lagen stadga ett fixt skadeståndsbelopp. Men det är gifvet, att det icke finnes några motsvarigheter mellan de båda parterna i detta afseende, lika litet som det öfver hufvud taget finnes någon likställighet dem emellan på de olika områden, där denna lag skall verka. Därför är det icke möjligt att i lagen utskrifva en generell bestämmelse om ett fixt skadeståndsbelopp eller att fastställa en bestämmelse, som skulle träffa lika för alla. Då man tänker sig tillämpningen af skadeståndsplikten — om det exempelvis inträffar en händelse, där domstolen förklarar, att brott mot lagens bestämmelser eller mot bestämmelserna i kollektivaftal ägt rum, och att skadestånd skall utdömas — tror jag, att vi snart skola komma till klarhet om hur kolossalt olika dessa stadganden träffa de båda parterna, arbetarne och arbetsgifvarne. Det är gifvet, att det för arbetsgifvaren är ganska lätt att fixera värdet af den skada, som han

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

*Lag om
kollektivafval
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

lidit. Den värderas, som man förstår, till ett icke ringa belopp. Det blir först och främst minskad inkomst på näringen, det blir vidare inställda leveranser, och det blir alla de förluster, som ett sådant förhållande drager med sig, och vid ganska enkla tillfällen skall man vara uppe vid ett belopp af åtskilliga tiotusental kronor och i vissa fall öfver hundratusentalet. Dessa skadeståndsbelopp skulle uttagas af arbetarna eller deras organisation. Det blefve, som man kan förstå, fullständigt ruinerande för den parten, som träffades af ett sådant utslag. Om det å andra sidan är arbetaren, som har att kräfva ut skadestånd af arbetsgifvaren, ställer det sig så, att arbetarne icke kunna resa anspråk på skadestånd för annat än mistad arbetsförtjänst. Om alltså en arbetsgifvare företagit en sådan åtgärd, hvarför han blir dömd till skadestånd, kan han öfver hufvud taget och i lyckligaste fall, det vill säga för arbetarne, icke bli dömd att utbetala mera än den lön, som arbetarne gått miste om, så länge det förhållandet fortfar, som är en följd af den utaf arbetsgifvaren vidtagna åtgärden. Men skadeståndsbeloppet kan icke annat än i vissa fall, då det gäller stora fabriker med tusentals arbetare, och då den vidtagna åtgärdens följder sträcka sig öfver en längre tid, uppgå till några afsevärdt höga summor. För arbetsgifvarne eller deras organisationer skulle den förevarande bestämmelsen icke verka särdeles besvärande och framförallt ej ruinerande.

Dessa omständigheter göra, att jag är mycket ledsen öfver att här i dag icke kunna framställa något annat yrkande än det, som är inlagdt i den reservation, som af mig och herr Nils Persson fogats vid utskottets utlåtande. Jag är ytterst tveksam, hur det skall se ut i kommande tider, när vi fått införd denna skadeståndsplikt. Ty det är alldeles gifvet, att med de mångskiftande bestämmelser, som läggas in i dessa lagar, den enskilde arbetaren såväl som hans organisation ofta skola stranda på dessa lagparagrafers många blindskär, och följderna af ett sådant strandande skall vara utdömandet af höga skadeståndsbelopp, som för den enskilde arbetaren och kanske äfven i vissa fall för hans organisationer bli fullständigt nedgörande. Men då jag icke funnit någon annan rekommenderbar påföljd, har jag nödgats för min del gå med på att skadeståndsplikt må införas, men jag har ansett, att man ingalunda kan gå med på den oegentlighet, som är inlagd i ett par eller, jag tror, alla tre öfriga förslag, att denna skadeståndsplikt skulle inträda äfven vid tillfälle, då organisationen icke gjort annat än lämnat understöd till en strid, som efteråt komme att visa sig vara grundad i aftalsbrott eller hafva tillkommit i strid mot bestämmelserna i lagen om kollektivafval. Jag har redan förut anförit, att detta för organisationerna skulle innebära en ofantligt stor fara för att de ofta, ja, alltför ofta, det är min lifiga öfver-

tygelse, skulle dömas till skadestånd, fullständigt omedvetna om att ha deltagit i någon brottslig handling. Det är därför, som vi ur den förevarande paragrafen utslutit det stadgande, som talar om påföljd för att man ger sådant understöd, och vi känna oss öfvertygade om, att det, som finnes kvar i fråga om skadeståndsplikt och ersättningskyldighet i bestämmelsen, sådan vi formulerat den, är mer än tillräckligt och mer än nog för att skydda lagen och bestämmelserna i kollektivaftalen. Det är därför jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade, af mig och herr Nils Persson afgifna reservationen rörande lydelsen af 10 §.

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr Lindqvist har framfört och vidhåller den meningen, att det för arbetsgifvarna skulle vara lätt att få ut sitt skadestånd. Jag har redan vid principdebatten i dag framhållit, att det torde vara tydligt, att arbetsgifvaren får mycket svårt att först bevisa, hvilken skada han lidit och sedan i andra hand få ut skadeståndet, då det däremot för arbetaren icke möter några som helst svårigheter att såväl bevisa, hvilken skada han lidit som också att få ut sitt skadestånd. Att dessa skadeståndsbestämmelser icke på något sätt skola verka oriktigt och till arbetsgifvarnas fördel samt arbetarnas nackdel vill jag nu, såsom jag gjorde på förmiddagen, bestrida. När det nu finnes så många möjligheter att få tvister bilagda, när vi troligen få en arbetsdomstol, dit parterna kunna vända sig för att få principuttalanden och upplysningar om hvad som är rätt eller orätt, så hafva sådana aftalsbrott hädanefter ingen befogenhet. Vilja parterna oaktadt alla dessa stora möjligheter ändock begå olagligheter hädanefter, så är det sannerligen icke för mycket, att de få sota litet därför och känna på någon gång hvad det kostar. Det är ju tydligt, att denna lag blir till stor del värdelös, såvidt man icke stipulerar skadeståndsbestämmelser. Arbetsaftalet stipulerar ju det eller det, men om arbetarna eller arbetsgifvarna icke följa öfverenskomsten, hvad inträffar då? Ingenting under nuvarande förhållanden. Det är ingenting annat, som hjälper i detta fall, än att den part, som bryter aftalet, får betala skadestånd. Skulle bestämmelsen härom försvinna, så skulle själfva grunden för lagstiftningen i sin helhet försvinna. Herr Lindqvists reservation i det här fallet är ju icke så särdeles olik herr Schottes m. fl. reservation. Den endast öppnar ett kryphål för att möjliggöra att föreningarna skola slippa betala skadestånd. Det heter nämligen i denna reservation, att förening, som »genom beslut medverkat till åtgärd, som enligt § 8 ej må vidtagas», skall kunna göras ansvarig, det vill säga det måste vara ett formligt beslut af föreningen att vidtaga en sådan åtgärd. Föreligger däremot icke något sådant beslut, så skulle föreningen icke kunna göras

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

ansvarig och åläggas att betala skadestånd. Detta är ju endast ett kryphål för att komma ifrån skyldigheten att betala skadestånd.

Herr Schottes m. fl. reservation skiljer sig från utskottets formulering icke i någon nämnvärd grad. Herr Schottes yrkande i denna punkt är betingadt af den förändrade lydelse, som han påyrkat i fråga om § 8, såsom redan förut blifvit nämndt.

Emellertid, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Malmö: Herr talman! Jag ber att få säga några ord med anledning af föreliggande paragraf. Det har nu sagts af den senaste talaren, att parterna hade flera olika möjligheter att vidtaga åtgärder, så att de icke behöfde begå aftalsbrott. Han sade bland annat, att de kunde gå till domstolen för att få upplysningar, och det är ju rätt. Han sade vidare, att om parterna ändå vilja begå aftalsbrott, så är det lika godt att de få sota därför och betala skadestånd. Ja, det är just samma mening, som ligger i herr Lindqvists och min reservation, att om *parterna* begå aftalsbrott, så böra de betala. Men enligt utskottets förslag träffar skadeståndsplikten äfven andra än parterna. Nu är det väl så, att herrarna icke känna till våra organisationsformer, och då är det förklarligt, att herrarna icke förstå, hur det kan förhålla sig med denna sak. Det är så, att landsorganisationen har undertecknat aftal, som är gällande t. ex. för murarna på några ställen i landet. Landsorganisationen har enligt sina stadgar icke det minsta att säga öfver hur murarförbundet sköter sina konflikter eller aftal. Det gör murarförbundet själf. Våra afdelningar hafva äfven en stor själfbestämmerätt och kunna fatta beslut utan att behöfva underställa besluten förbundsstyrelsens pröfning. Jag ber att få omtala detta, därför att det är många, som sagt, att medlemmar, som ingå i fackföreningarna, ställa sig under lydadsplikt mot ledarna i fackförbunden, men så är icke förhållandet. Förbundet som sådant har enligt sina stadgar understödsplikt. När en organisation vidtagit en arbetsinställelse, är förbundet pliktigt enligt nu gällande stadgar att understödja dem, som härigenom blifvit arbetslösa, och om en ändring skulle företagas i stagdarna, kan det icke ske annat än under för organisationen gällande former. — Följaktligen måste förbundsorganisationen tre eller fyra dagar efter det en konflikt uppstått skicka ut understöd. Det är då i många fall så, att förbundsorganisationen icke *kunnat* pröfva, om den föreliggande tvisten är aftalsbrott eller ej. Det har förut här framhållits, att gränsen mellan strejk och lockout, mellan aftalsbrott och icke aftalsbrott är synnerligen svår att draga upp. I kommerskollegii afdelnings för arbetsstatistik redogörelse får man ofta se, att det råder delade meningar, om det är den ena

eller andra formen af arbetsinställelse, och det har ofta icke kunnat bestämdt afgöras, hvilkendera formen det har varit.

Vid ett sådant tillfälle kan det vara farligt för organisationen, om lagen är så affattad, att skadeståndsplikt åligger den organisation, som medverkat till aftalsbrottet endast på så sätt, att den lämnat understöd åt de arbetslösa. Däremot ha vi i vår reservation icke alls sagt annat, än att den som har brutit aftal — eller för föreningars vidkommande genom föreningsbeslut — medverkat till dylikt brott, skulle vara skadeståndspliktig. Det är därför att det sträcker sig längre, som vi reserverat oss och anse att det är att gå för långt.

Därtill kommer, att bestämmelserna, såvidt jag kan förstå och, jag vågar säga det, enligt sakkunnigas omdöme, äro mycket egendomligt affattade. Det kan ifrågasättas, huruvida icke en fackförening skulle kunna bli dömd att betala skadestånd — i hvad mån det kommer att uttagas, vill jag här icke yttra mig om — därför att den, om en arbetsgivare gjort lockout i strid mot lagen eller aftal, understödjer de i denna aftalsvidriga konflikt indragna arbetarne. Lagen är så affattad, att den kan läsas på det sättet. Det var någon, som då detta framhölls svarade, att man väl får hoppas, att domstolen har så pass förstånd, att den icke i ett dylikt fall dömer till skadestånd. Det är denna punkt, som vi vilja skall utgå ur paragrafen, och jag har icke kunnat underlåta att påpeka det rent formellt oriktiga i att skriva denna lag så, att man kan läsa den på det sätt jag här relaterat. Men ännu olämpligare är det, därest äfven i praktiken en sådan upp- och nedvänd form kan användas så, att en förening i dylikt fall ådömes utbetalande af skadestånd.

Herr talman, jag ber att få hemställa om bifall till den af herr Lindqvist och mig afgifna reservationen.

Härmed var öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner på: 1:o godkännande af utskottets förslag till lydelse af förevarande paragraf, 2:o godkännande af det förslag till lydelse af paragrafen, som framstälts af herr Åkerman i hans vid 4 och 5 §§ fogade reservation, 3:o godkännande af det förslag, som af herr Schotte m. fl. framstälts i deras vid paragrafen fogade reservation, samt 4:o godkännande af det förslag, som innefattades i den af herrar Lindqvist och Persson i Malmö vid paragrafen afgifna reservationen. Herr talmannen ansåg förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i följd hvaraf herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen ånyo upptog de öfriga yrkandena, af hvilka det under 3:o öförmälda yrkandet nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Som votering likväl äskades äfven i fråga om kontrapositionen, fram-

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
givare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m. ställde herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen i denna votering proposition å de återstående yrkandena; och fann herr talmannen det under 4:o) upptagna yrkandet nu vara med öfvervägande ja besvaradt. Men jämväl denna herr talmannens uppfattning bestreds genom begäran om votering, i anledning hvaraf nu först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

(Forts.)

Den, som till kontraposition i voteringen angående kontraposition i hufvudvoteringen angående 10 § i föreliggande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare antager det förslag, som innefattas i den af herrar Lindqvist och Persson i Malmö vid paragrafen afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda förberedande votering antagit det förslag till lydelse af paragrafen, som framstälts af herr Åkerman i hans vid 4 och 5 §§ fogade reservation.

Den omröstning, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 120 ja mot 85 nej, hvadan propositionen för voteringen om kontraposition i hufvudvoteringen erhöll följande af kammaren godkända lydelse:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående 10 § i föreliggande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare antager det förslag, som innefattas i den af herr Schotte m. fl. vid paragrafen afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i hufvudvoteringen antagit det förslag, som i afgifven reservation framstälts af herrar Lindqvist och Persson i Malmö.

Vid härefter verkställd votering enligt sistberörda voteringsproposition afgåfvos 173 ja mot 43 nej; och blef följaktligen

den af kammaren nu godkända propositionen för hufvudvoteringen så lydande:

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren godkänner andra särskilda utskottets förslag till lydelse af 10 § i föreliggande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt den lydelse af nämnda paragraf, som af herr Schotte m. fl. föreslagits i deras vid paragrafen fogade reservation.

Hufvudvoteringen utvisade 102 ja, men 116 nej; och hade kammaren alltså bifallit den af herr Schotte m. fl. vid paragrafen afgifna reservationen.

Beträffande 11 § hade utskottet hemställt om följande lydelse:

11 §.

Varder kollektivafstal åsidosatt, må talan på grund däraf föras ej mindre af den, som själf deltagit i aftalet, än äfven af enhvar arbetsgifvare eller arbetare, hvars rätt blifvit genom aftalets åsidosättande omedelbart kränkt.

Tillämpning af kollektivafstal må påkallas jämväl af förening mot dess medlemmar samt, där flera deltagit i aftalet å samma sida, af dessa inbördes.

Har genom arbetsinställelse eller därmed jämförlig åtgärd, som vidtagits i strid mot 8 § eller mot aftalet, eller genom afskedande i strid mot aftalet skada tillskyndats medlemmar af förening, som slutit aftalet, äge föreningen föra talan om ersättning för skadan; dock att, där innan sådan talan pröfvats medlem själf väckt påstående om skadestånd eller vid domstolen anmält sig ej medgifva, att talan om den andel i ersättningen, som må anses belöpa å honom, föres af föreningen, den andel ej må tilläggas föreningen.

Reservationer hade dock afgifvits:

af herr *Åkerman*, hvilken yrkat, att Riksdagen, med föranledande af Kungl. Maj:ts förslag och afgifven motion, måtte antaga följande lydelse af 11 § i lagförslaget:

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

11 §.

Talan i anledning af förhållande, hvarom i 10 § förmåles, tillkommer förening eller arbetsgifvare, som slutit aftalet.

Sådan talan äfvensom talan på grund af arbetsaftal, som enligt 4 eller 5 § här ofvan grundar sig på kollektivafstal, må förening, som slutit kollektivafstallet, föra jämväl för enhvar, som, då talan anhängiggöres, är medlem af föreningen; dock äger föreningsmedlem själf föra talan, där hans enskilda rätt blifvit omedelbart kränkt och föreningen vägrat att för honom föra talan. Den, som ej tillhör föreningen, äger själf föra talan.

Tillämpning af kollektivafstal må påkallas jämväl af förening mot dess medlemmar samt, där flera deltagit i aftalet å samma sida, af dessa inbördes; samt

af herrar *Schotte, Larsson* i Klagstorp, *Lindqvist, Sandström, Wijk* och *Persson* i Malmö, hvilka förenat sig med herr Åkerman.

Sedan paragrafen föredragits, yttrade

Herr Åkerman: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att med några ord få yrka bifall till den reservation, som jag jämte flera andra afgifvit vid denna paragraf. Det gäller här frågan om rätten till talan på grund af kollektivafstal. Det är också en af de mest svårlösta frågorna på detta område; och de lärda männen hafva skrivit volymer om den saken. Men vi torde icke behöfva nu i afton fördjupa oss i några detaljundersökningar om saken. Jag för min del skall endast yttra några få ord i frågan.

Jag skall då be att få framhålla den väsentliga skillnaden mellan reservationen och utskottets förslag. Hufvudskillnaden är den, att utskottet har velat begränsa föreningarnas talerätt för sina medlemmar till allenast vissa fall, som äro närmare angifna. Vi reser vanter önska däremot, att föreningar, som slutit kollektivafstal, skola kunna få tala för sina medlemmar, och att allenast om förening vägrat föra talan för någon af sina medlemmar, hvars rätt blifvit kränkt, skulle dennes talerätt inträda. Jag föreställer mig, att det icke kan medföra någon olägenhet att göra en sådan utvidgning af föreningarnas talerätt. Det kommer att blifva en vinst, så vidt jag förstår, både för de enskilda medlemmarna och domstolen, där tvisterna skola anhängiggöras.

Det kan vidare antagas, att åtskilliga tvister komma att på detta sätt blifva förlikta inom föreningen. De komma att enskildt uppgöras eller afvisas af föreningen, och man har anledning att förmoda, att den enskilde medlemmen låter sig därmed

nöja. Är han emellertid icke belåten med föreningens vägran att föra hans talan, får han själf gå till domstolen.

Jag tänker mig, att detta sätt att ordna saken är enkelt och praktiskt, och därför anhåller jag att få yrka bifall till denna reservation.

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Lindqvist* och *Schotte*.

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr talmannen propositioner först på godkännande af utskottets förslag till lydelse af förevarande paragraf och vidare på godkännande af det förslag till lydelse af paragrafen, som framstälts af herr Åkerman i den af honom afgifna reservationen; och fattade kammaren beslut i öfverensstämmelse med sistnämnda proposition.

12 § skulle enligt utskottets förslag hafva denna lydelse:

12 §.

Har arbetsgifvare, som slutit kollektivaftal, vidtagit åtgärd, hvarom i 8 § sägs, i strid mot nämnda paragraf eller mot aftalet, eller har förening, som ingått sådant aftal, eller, där föreningen är medlem af annan förening, denna senare mot någon, för hvilken aftalet är gällande, gjort sig skyldig till förhållande, hvarom i 10 § andra stycket förmåles, eller varder eljest aftalet väsentligen åsidosatt, må aftalet af domstol förklaras icke vidare vara gällande.

Hafva å ena sidan flera deltagit i aftalet, och varder på talan mot någon af dem aftalet häfdt, må aftalet inom tre veckor uppsägas jämväl hos de öfriga.

Är aftal af domstol förklaradt icke vidare vara gällande, och har på samma sida som den, hvilken därom fört talan, jämväl annan deltagit i aftalet, äge denne att inom tre veckor uppsäga aftalet.

Uppsäges aftalet efter ty nu sagts, skall det genast upphöra att gälla.

Uti en vid paragrafen afgifven reservation hade herrar *Schotte*, *Larsson* i Klagstorp, *Lindqvist*, *Sandström*, *Åkerman*, *Wijk* och *Persson* i Malmö hemställt, att Riksdagen måtte antaga följande lydelse af

12 §.

Har arbetsgifvare, som slutit kollektivaftal, öfverträdt i 8 § meddeladt förbud, eller har förening, som ingått sådant aftal, eller, där föreningen är medlem af annan förening, denna senare mot någon, för hvilken aftalet är gällande, gjort sig skyldig till

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

förhållande, hvarom i 10 § andra stycket förmäles, eller varder eljest aftalet väsentligen åsidosatt, må aftalet af domstol förklaras icke vidare vara gällande.

(Forts.)

Paragrafen föredrogs; och yttrade därvid

Herr Schotte: Tofte paragrafens affattning i enlighet med den reservation, som jag med flera ledamöter af utskottet afgifvit, är en konsekvens af kammarens förut fattade beslut med afseende å 7 och 8 paragraferna.

Jag får i följd häraf, herr talman, yrka bifall till den vid punkten af mig med flera afgifna reservationen.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen framställda propositioner i ämnet godkände kammaren den lydelse af paragrafen, som förordats af herr Schotte m. fl. i deras vid paragrafen afgifna reservation.

13 och 14 §§.

Godkändes.

I fråga om *slutbestämmelsen* hade utskottet hemställt, att densamma skulle lyda sålunda:

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1911 och, med undantag för bestämmelserna i 6 § första stycket, 8 § i hvad densamma innehåller förbud mot arbetsinställelse, blockad, bojkott och annan därmed jämförlig åtgärd i anledning af tvist, som under den tid kollektivafstal är gällande uppkommer rörande förhållande, hvarom bestämmelse icke blifvit i aftalet träffad, samt 9 och 14 §§, äga tillämpning jämväl i fråga om kollektivafstal, som slutits före nämnda dag.

Reservationer hade afgifvits:

af herr *Schotte*, som yrkat, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt motioner af herrar Åkerman och Schotte, måtte antaga följande lydelse af slutbestämmelsen:

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1911 och med undantag för bestämmelserna i 6 § första stycket samt 14 § äga tillämpning jämväl i fråga om kollektivafstal, som slutits före nämnda dag. Lagen skall upphöra att gälla den 31 december 1915; dock skall den äfven därefter äga tillämpning i fråga om kollektivafstal, som slutits, medan lagen varit gällande;

af herrar *Larsson* i Klagstorp, *Sandström*, *Åkerman* och *Wijk*,
 hvilka anslutit sig till det yrkande, som gjorts af herr Schotte;
 samt

*Lag om
 kollektivafstal
 mellan arbets-
 gifvare och
 arbetare m. m.*

af herrar *Lindqvist* och *Persson* i Malmö, hvilka jämväl yrkat
 bifall till det af herr Schotte föreslagna öfvergångsstadgandet.

(Forts.)

Sedan slutbestämmelsen föredragits, lämnades på begäran
 ordet till

Herr Schotte, som anförde: Herr talman! Som kamma-
 ren af betänkandet funnit, hafva åtskilliga reservanter från
 Andra kammaren yrkat, att det förevarande lagförslaget skulle
 antagas allenast för fem år, dock att lagen därförutom skulle
 äga tillämpning i fråga om kollektivafstal, som slutits, medan
 lagen var gällande. Detta yrkande är närmare motiveradt i en
 af mig afgifven motion, som återfinnes å sidorna 120 och 121,
 och hvars hufvudsyfte är att framhålla, att det syntes klokt,
 när man nu går till att lagstifta på ett så svårlöst och opröfvadt
 fält som detta, att man icke skall binda sig för hela framtiden,
 utan begränsa lagens giltighet till en viss tid.

I denna lag förekomma icke blott en del bestämmelser om
 kollektivafstalets natur, begrepp, definition och rättsverkningar,
 utan äfven åtskilliga stadganden, som kunna inverka på parter-
 nas maktförhållanden, och rörande hvilka man icke i förväg kan
 öfverskåda konsekvenserna. Det är därför vi reservanter ansett
 det vara förenadt med den nödiga klokhet och betänksamhet,
 som uti denna fråga bör råda, att antaga lagen allenast för viss
 tid. För min del är jag lifligt öfvertygad om, att, om denna
 lag visar sig motsvara de förhoppningar, man fäster vid den-
 samma, icke den ringaste svårighet skall yppa sig mot att få
 den förnyad. Likaledes är jag öfvertygad om, att ingen rege-
 ring kan underlåta att t. ex. året före lagens utlöpande söka
 göra den utredning, som påkallas för att få den förnyad, vare
 sig oförändrad eller med de ändringar, som, enligt hvad erfaren-
 heten till äfventyrs kunnat gifva vid handen, få anses behöfliga.

Jag tror, att en dylik begränsning af denna lags giltighet
 äfven i åtskilliga andra afseenden kan vara till nytta, enär man
 därigenom får tillfälle att pröfva alla de nya uppslag på före-
 varande område, som till äfventyrs kunna uppkomma. Vi känna
 ju så väl, huru man söker på ömse sidor att utnyttja maktför-
 hållandet så mycket som möjligt. Och det är nästan omöjligt
 för en lagstiftare att på förhand tänka sig alla de situationer,
 som därvidlag kunna uppkomma.

Det har sagts, att det är en ganska ovanlig åtgärd att an-
 taga en lag på viss tid. Ja, det medgifves naturligtvis, att det
 är det för våra förhållanden. Men detta är ju en lag, som knap-

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

past har den vanliga karaktären af en civilrättslig lag, utan ett lagstiftningsarbete på det rent socialpolitiska området, rörande hvilket man i många afseenden åtminstone ännu famlar.

Det har ju också förut vid ett par tillfällen varit fråga om att antaga lagar endast på viss tid, ehuru frågan därom mött motstånd. Vi ha ju hos oss haft egostyckningslagen för vissa landskap och inmutningslagar för Norrland på viss tid. I utlandet är det emellertid icke alldeles så ovanligt, och det har särskildt i Danmark inträffat, att man just på detta område velat begränsa giltighetstiden af de lagar, som hafva antagits. Vi känna ju också, med den konstitution vi hafva och våra kamrars inbördes ställning, huru svårt det kan vara att få en lag ändrad i ena eller andra afseendet och huru en viss bestämmelse däri kan, såsom man säger, »sitta fast» i den ena eller den andra kammaren.

Jag tror därför, att det icke är förenadt med några som helst vådor, om kammaren bifaller denna reservation och således antager lagen för allenast fem år, men naturligtvis gifva den tillämpning rörande sådana kollektivaftal, som äro slutna under lagens giltighetstid.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till slutbestämmelsen enligt den reservation, som är afgifven af mig och i hvilken instämt herrar Larsson i Klagstorp, Sandström, Wijk och Åkerman med flera.

Vidare yttrade:

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Petersson: Herr talman, mina herrar! Jag har mycket svårt att förstå, att det politiska jämnviktsläget i Riksdagen, som ju åberopats såsom skäl för den af herr Schotte föreslagna åtgärden, verkligen skulle kunna motivera en sådan åtgärd. I fråga om utsikterna att få nödiga ändringar verkställda i denna lag, så är ju den i alldeles samma ställning som alla andra lagar, i hvilka intressena stå skarpt mot hvarandra, eller, om det skulle vara någon skillnad, är denna lag i en alldeles gifvet gynnsammare ställning därför, att dessa frågor äro så utaf den allra största betydelse och intresse för allmänheten, att den kommer att föra fram krafvet på ändringar, som funnits nödiga, med en alldeles ovanligt stor styrka.

Jag kan icke heller finna, att Första kammaren — och det är ju mot den, som udden i denna slutbestämmelse skulle vara riktad — med fog kan sägas hafva motsatt sig reformer, som uppburits af ett allmänt kraf. Jag kan i det hänseendet hänvisa till exempelvis norrlandslagarna. Vi veta ju icke heller, om det skulle vara lyckligt eller önskligt att nu skapa några särskilda garantier just för denna lags rörlighet. Den har, så-

som det förut framhållits, i mångt och mycket karaktären af en försökslagstiftning. Det är sant. Men detta bör taga sitt naturliga uttryck däri, att lagen, då den stiftas, så litet som möjligt ingriper ändrande och omläggande i de faktiskt föreliggande förhållandena, utan att den i stället inskränker sig till att fastslå endast de grundläggande principerna på detta område och låter den naturliga utvecklingen sörja för att fylla de luckor, som man icke kunnat underlåta att nu lämna öppna, då lagen första gången stiftas. Det kungliga förslaget har försökt att förverkliga tanken att uttala endast de grundläggande principerna. Och i den mån så sker, mina herrar, behöfver man icke heller befara de öfverraskningar i fråga om lagens verkningar, som den föregående talaren ställt i utsikt.

Det finnes slutligen ganska allvarsamma anmärkningar, som kunna göras mot den föreslagna tidsbegränsningen. Till en början vill jag säga, och det har ju också den föregående talaren själf vitsordat, att detta utgör en fullständig nyhet för vår lagstiftning. Vi hafva provisoriska lagar, som antagits för viss, bestämd giltighetstid. Jag kan ju hänvisa till lagen om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning, hvilken lag slutade den 1 januari 1910, samt lagen om suspension af inmutningsrätten på vissa kronodomäner i Norrland, hvilken lag skulle sluta den 1 oktober 1910, men af denna Riksdag förlängts genom en ny provisorisk lag för ännu ett år. Dessa lagar hafva emellertid haft naturen af undantagslagar från gällande lag. Och om dessa lagar icke skulle hafva blifvit förnyade, har man alltid haft en äldre lag att falla tillbaka på. Men här är det på annat sätt. Här är ett nytt lagstiftningsområde, på hvilket hittills ingen lag finnes; och då skulle situationen blifva den, om någon ny lag icke komme till stånd, att man på detta område åter stode utan lag. Följderna af detta äro ganska svåra att bedöma. I fråga om afslutandet af kollektivaftal synes det mig vara antagligt — det är ju icke möjligt att döma bestämdt om dessa förhållanden — att framemot slutet på lagens giltighetstid skulle den sträfvan göra sig gällande att få de kollektivaftal, som då komme till stånd, att till giltighetstiden så nära som möjligt sammanfalla med lagens giltighetstid, det vill säga, man skulle icke gärna gå in på aftal, som sträckte sig afsevärdt öfver den tiden. Detta skulle återigen föranleda, att man på en tidpunkt skulle sammanföra alla de brännbara ämnen, som gifvetvis uppkomma, så snart det blir fråga om afslutandet af nya kollektivaftal inom en mängd branscher. Häruti skulle återigen ligga en fara, att just genom denna bestämmelse framkalla en mera omfattande konflikt vid den tiden, hvilket säkerligen skulle kunnat undvikas, om dessa kollektivaftal fått afvecklas mera successivt, i den mån de utgått.

Om de kollektivaftal, som afslutats under lagens giltighets-

*Lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Lag om
kollektivafताल
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

tid, men komma att sträcka sig utöfver denna, stadgas i den föreslagna öfvergångsbestämmelsen, att den nya lagen skall på dem äga tillämpning. Men, mina herrar, den särskilda institution, som vi ju äro eniga om vara behöflig för att tillämpa kollektivafतालlagen, nämligen arbetsdomstolen, den skulle icke efter den 31 december 1915 få taga befattning med de kollektivafताल, som äro slutna under tiden för kollektivafतालslagens giltighet. Ty i öfvergångsbestämmelsen angående arbetsdomstolen stadgas det, att domstolen skall fortfara till den 31 december 1915 och så lång tid efteråt, som behöfves för att slutföra de tvister, som äro instämnda till domstolen före den dagen, men domstolen är enligt denna bestämmelse icke behörig att upptaga några tvister, som anhängiggöras efter den dagen. Således skulle för sådana afताल de allmänna domstolarna träda in, och tvister om dem skulle behandlas enligt den vanliga rättegångsordningen och kunna fullföljas i tre instanser. Jag antar äfven, att för dessa allmänna domstolar icke kunna gälla de särskilda befogenheter, som i lagen om arbetsdomstol är denna domstol tillerkänd. De allmänna domstolarna skulle således, såvidt jag förstår, icke vara behöriga att gifva den tolkning af ett kollektivafताल, som man uppdragit åt arbetsdomstolen att gifva på grund af en hemställan därom från intresserad håll. Häraf skulle följa, att ett kollektivafताल, som är slutet före den 31 december 1915, men fortfarande skulle gälla efter den tiden, komme att få en alldeles olika valör före och efter den dagen, beroende därpå att de medel att realisera detta afताल, som man tänkte sig, när man stiftade kollektivafतालslagen, icke längre finnas.

Ur dessa synpunkter vågar jag uttala den meningen, att den ifrågasatta tidsbegränsningen icke är tillräddlig.

Herr Lindqvist: Herr talman! Jag har vid ett annat tillfälle för min del uttalat stora farhågor för det yrkande, som ligger inrymdt i Kungl. Maj:ts förslag att tillerkänna denna lag retroaktivt verkan och tillämpa den på de kollektivafताल, som varit afslutade före den tid lagen träder i kraft. Och jag sade vid detta tillfälle, att det var för mig ofattbart, huru man skulle kunna gå den vägen, då det nätt opp icke finnes någon, som bestämdt kan säga, huru verkningarna kunna blifva i det afseendet, då man icke verkställt någon grundlig undersökning om de nuvarande kollektivafतालens innehåll, och i hvad mån och på hvilket sätt lagens bestämmelser skulle komma att verka på dem.

Emellertid har sedan dess framkommit ett förslag om, att denna lag skulle göras till en försökslagstiftning och fastställas endast för vissa år, och när jag för min del funnit lämpligt att biträda detta yrkande, så förefaller det mig, som om man komme att stå på en ganska svag grund, om man, oafsedt detta, ändock

skulle vidhålla yrkande om att lagen icke skulle få retroaktiv verkan och blifva tillämplig på dessa aftal. Ty det försök, som skulle göras under de fastställda åren, skulle gifvetvis icke blifva fullständigt, om man icke skulle få tillämpa lagen på redan befintliga kollektivaftal. Jag har därför nödgats böja mig för det yrkande, som ligger inrymdt i herr Schottes förslag. Men det har skett endast på det villkor och under den förutsättning, att lagen göres till en försökslagstiftning.

Lag om kollektivaftal mellan arbetsgivare och arbetare m. m.
(Forts.)

Vidkommande detta yrkande skall jag tillåta mig att ännu en gång påpeka förhållandena i Danmark. Det har förut erinrats om, att i Danmark hafva i år genomförts två olika lagar, en lag rörande voldgift och en lag rörande medling i tvister mellan arbetsgivare och arbetare. Lagen angående voldgift innehåller den bestämmelsen att den efter vissa år skall undergå revision, och lagen om förlikningsmän är fastställd endast såsom försökslagstiftning och för vissa år. Nu är det att lägga märke till, att man i Danmark redan har under en följd af år pröfvat systemet med voldgift, och man äger sålunda där redan en ganska utsträckt erfarenhet på detta område. Man har därför ansett sig kunna stadga endast revision af den lagen om vissa år. Men lagen om förlikningsmän, som i Sverige, såsom vi minnas, antogs utan att det var ens en tanke på, att det skulle vara en försökslagstiftning, har dock i Danmark, så enkel som den är, fastställts såsom en försökslagstiftning.

Nu har ju justitieministern nyss varnat för, att vi skulle gå den vägen rörande det omfattande lagförslag, som vi nu snart genomgått. Det synes mig vara rätt egendomligt, att förhållandena kunna i två till hvarandra gränsande länder vara så ytterst olika, som de äro i Danmark och Sverige i detta afseende. Då man i Danmark icke vågar att göra till en bindande lagstiftning på vanligt sätt ens en sådan lag som den om förlikningsmän, så anser man sig här i Sverige kunna göra det nu föreliggande lagförslaget till bindande lag. Ehuru man vet, att det är ett alldeles nytt område, som vi nu gå ut att lagstifta på, och ehuru ingen här i dag kan säga, hvilken inverkan denna lagstiftning kan hafva i verkligheten, i det lefvande lifvet och i praktiken, då det skall tillämpas på de olika parternas förhållanden, säger man ändå, att vi nu skola lösa denna bestämmelse och att den skall ligga där trygg och säker. Ja, mina herrar, gå vi den vägen, hvad följer då? Jo, här har dock uttalats i dag undan för undan af hvarenda röst, att denna lag kommer att verka ofördelaktigt framför allt på arbetaresidan. Vi tro däremot, att arbetsgivareintresset är understödt i så hög grad, som det öfver hufvud kan vara möjligt. Då vi kommit några år framåt, skola vi således finna, att alla yrkanden, som resas i denna kammare, gående ut på en förändring till förmån för den part, som blifvit undertryckt genom lagens bestämmelser, studsas tillbaka på Första

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

kammarens motstånd, som äfven med den 40-gradiga skalan ju kommer att befinnas äga precis samma starka majoritet i dessa frågor, som den hittills ägt, eller om icke lika stark majoritet, så dock åtminstone en sådan, som är tillräcklig för att tillbakavisa hvarje försök att åstadkomma en förändring af den art, som jag nyss här angifvit.

Det torde således stå klart för hvar och en, att om vi skola trots alla stridiga meningar, som finnas, söka, såsom jag förmodar kommer att ske, att genom sammanjämkning åstadkomma en lag af det förslag, som vi nu diskuterat, förefaller det mig vara ytterst angeläget, att vi icke fastställa denna lag på vanligt sätt, utan göra den till en försökslagstiftning, såsom här föreslagits; och med den uppfattning och de synpunkter jag har på den saken, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till det af herr Schotte framlagda förslaget.

Herr Sandström: Herr talman! Herr justitieministern har med mycken skärpa framhållit åtskilliga olägenheter, som äro förknippade med begränsad giltighetstid för en lag, och i det stora hela måste jag gifva honom rätt i, att verkliga och allvarliga olägenheter äro förknippade med en begränsning af giltighetstiden för en sådan lag som denna. Särskildt är det naturligtvis en olägenhet att i fråga om de kollektivafstal, för hvilka kollektivafstalslagen efter de fem åren fortfarande skall vara tillämplig, lagen måste tillämpas af de allmänna domstolarne. Det är naturligtvis obekvämt och medför åtskilliga olägenheter, dock icke alltför mycket obekvämare än den ordning, som Kungl. Maj:t i propositionen föreslagit och hvilken innehåller två instanser i stället för de tre, som då skulle finnas.

Däremot har jag litet svårt att fatta en annan af de olägenheter, som justitieministern påpekade, nämligen att mot slutet af giltighetstiden det skulle blifva en allmän sträfvan att låta kollektivafstalslagens utgångstider sammanfalla med utgången af lagens giltighetstid. Däraf skulle, säger justitieministern, följa, att en mängd kollektivafstal komma att utlöpa ungefär samtidigt. Härigenom skulle en stor mängd tvisteämnen samlas som i en brännpunkt och en omfattande konflikt lätt blifva följden.

Jag tror nu för min del icke, att giltighetstidens begränsning är ägnad att medföra en sådan verkan, men låtom oss antaga, att den gjorde det. Jag erinrar mig då dels från motiveringen i den kungl. propositionen och dels af hvad som förekommit under debatten i dessa frågor, att just ett dylikt sammanförande af kollektivafstal till en gemensam avslutningspunkt är något, som är ägnadt att främja riksafstals upprättande, främja arbetsfreden och leda till möjligheten af ett eventuellt förbud för sympatistrejck och sympatilockout. Och jag måste säga, att herr justitieministerns farhåga för utbrytandet af en stor konflikt med

anledning däraf, att en mängd aftal slutade samtidigt, icke kan så synnerligen imponera på mig, när vi stå inför antagandet af en lag, som är så affattad, att när som helst under aftalstiden en arbetsinställelse, berörande hundratusentals aftal, kan och får företagas äfven af den obetydligaste anledning.

Med erkännande af dessa olägenheter ber jag i alla fall att få påpeka den stora risk, som man löper genom att antaga lagen i vanlig ordning. Det behöfver icke innebära en anmärkning mot Första kammaren, när man påpekar det förhållandet, att det i politiken finnes en frestelse till att identifiera de egna och närliggande intressena med det allmännas intresse, en frestelse, som vederbörande i regel faller för, såsom man ju ser dagligdags. Ingenting är lättare för industriidkarne än att identifiera först statens intressen med industriens intressen och sedan industriens intressen med industriidkarnes egna intressen. Jag säger, att detta sker i god tro, men det sker dock, och vi se oupphörligt exempel därpå. Det är icke tu tal om, att om denna lag skulle medföra den verkan, att den befästade arbetsgifvarnes makt öfver arbetarne, så att de genom storlockouten ha arbetarne fullständigt i sin makt — en fara, som jag ingalunda anser vara utsluten — om verkan skulle blifva sådan, kan man ha anledning att befara ett sådant resonemang från arbetsgifvarnes sida: vi missbruka ju icke den makt, lagen ger oss; den är nyttig och bra för industrien och industrien är nyttig för samhället, alltså behålla vi lagen oförändrad! Så kommer det med all sannolikhet att låta. Hvad man riskerar är, att ju mera rättvist denna lag kommer att verka, ju mera jämnt vi lyckats afväga intressena mellan arbetsgifvare och arbetare, desto lättare blir det att få en ändring tillstånd; men ju mera vi misslyckats, ju mindre jämnvikt mellan de olika parterna som uppnåtts, desto svårare blir det att få lagen upphäfd eller ändrad. Man måste alltså vara ytterligt försiktig, när det gäller ett så viktigt lagstiftningsområde som detta, där man har till den grad svårt att förutse verknin-garna af en lag. Nu kan jag för min del icke med full säkerhet bedöma, om den kommer att verka åt det ena eller andra hållet, fastän jag har all anledning förmoda, att, om lagen kommer till stånd i det skick, som den antagligen får, densamma kommer att innebära ett fastslående af arbetsgifvarnes öfvervikt vid arbetsvillkorens bestämmande. Jag har all anledning att tro, att arbetsgifvarne och Första kammaren ha samma uppfattning, och det är nog utan tvifvel detta, bland annat, som ligger till grund för deras önskan att taga lagen tills vidare eller i vanlig ordning. De känna sig på den säkra sidan i denna lagstiftning. Men låt oss antaga, att landet låge så, att i båda kamrarna kunde förväntas majoritet för absolut förbud för arbetsinställelse under aftalstiden. Då undrar jag, huru arbetsgifvarne i så fall skulle ställa sig till giltighetstiden. Jag tror, att dessa båda saker ha

*Lag om
kollektivaf-tal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*

(Forts.)

sammanhang med hvarandra. Jag tror, att om man ser på den praktiska sidan af saken och tänker på risken af att antaga lagen på sådant sätt, att den råkar sitta fast, om man behöfver ändra den, så måste man fästa större vikt vid denna risk än vid de formella olägenheter, som en tidsbegränsning komme att medföra.

Herr Vennersten: Efter de politiska utläggningar, som här spelat in i debatten, ber jag att få för min del gå tillbaka till en saklig behandling af frågan.

Jag tror icke, att det är lyckligt att begränsa lagens giltighetstid till fem år. Detta kommer otvifvelaktigt att åstadkomma ett osäkerhetstillstånd, som kan för båda de parter, hvarom här är fråga, blifva olidligt. Jag är fullt förvissad om, att de olägenheter, som lagen kan medföra i det ena eller andra afseendet, om den nu blir antagen att gälla tills vidare såsom vanlig lag, icke kunna vara tillnärmelsevis så svåra som just dessa af mig befarade olägenheter för det fall att man gör lagen giltig blott för fem år. Jag har med afsikt underlåtit att här deltaga i debatten, därför att det kan uppfattas, som om man här talade i egen sak, då man är arbetsgifvare, och det har här i afton tillräckligt betonats, hurusom denna lag är skapad för arbetsgifvarnes skull och för att bereda dem fördelar på den andra partens bekostnad. Men när man vet, att det alltid är så, att en sittande regering, så länge som samhället ännu är borgerligt eller kapitalistiskt, från yttersta vänstern betecknas såsom arbetsgifvareregering eller kapitalistregering, behöfver man ju icke fästa så stort afseende vid sådant tal. Jag tror icke, att arbetsgifvarnes intressen i detta förslag blifvit obehörigen tillgodosedda, ehuru väl uppfattningen tycks vara så utbredd. Finge jag säga min innersta mening, skulle det vara den, att arbetsgifvarne kan det kvitta lika, om de få en sådan lag som denna eller ej, men de ha ansett — så har åtminstone min uppfattning varit — att samhället behöfver denna lag, och det är äfven därför som jag med jämnmod sett, hurusom den här så småningom blifvit antagen.

Beträffande de nu föreliggande stadgandena har jag den bestämda uppfattningen, att det vore lyckligare, om denna lag icke komme att gälla blott för fem år, utan tills vidare, och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Det är ju synnerligen svårt för en icke jurist att yttra sig i denna lagfråga, men jag ber likväl att nu få säga några ord om densamma.

Jag har den uppfattningen, att om lagen antages blott för

fem år, kommer den icke att få sin fulla och verkliga betydelse. Den kommer nämligen då icke att få full tillämpning på kollektiv-aftalen i vårt land. Vi skola besinna, att en del kollektivafstal äro afslutade på så lång tid som fem år och dessutom att det finnes en hel massa kollektivafstal, s. k. fortlöpande kollektivafstal, som säkerligen komma att gälla mer än fem år. Det är därför tydligt, att denna lag icke skulle få tillämpning på kanske ens hälften af de nuvarande kollektivafstalen. Jag kan därför icke finna annat, än att en lag, antagen på så kort tid, som här föreslagits, endast skulle komma åstad oreda och osäkerhet på arbetsområdet, och enligt mitt förmenande skulle den under sådana förhållanden vara i det allra närmaste värdelös. Man har här åberopat ett exempel från Danmark på en dylik lagstiftning för viss tid. Men det är väl ändå en ganska betydlig skillnad mellan förhållandena hos oss och i Danmark uti detta hänseende. I Danmark har man ju antagit en lag angående skiljemannaförfarande, och det är väl en ofantligt stor skillnad mellan en sådan lagstiftning och dessa stora lagar, som här ligga före, och hvilka så djupt skola ingripa i hela vårt samhällslif.

Det har här sagts af herr Schotte, att det icke skulle möta de allra ringaste svårigheter att få lagen förnyad efter fem år. Jag kan då å min sida icke finna, att det skulle möta några större svårigheter att om fem år få lagen förbättrad, ifall den i ett eller annat afseende skulle visa sig vara felaktig. Jag tror, att det i så fall skulle för samhället ställa sig bra mycket fördelaktigare, om man då hade en grund att bygga på, än om man ingen grund alls hade.

Jag kan icke underlåta att i detta sammanhang beröra argument, som två gånger här i afton framdragits af herr Sandström. När vi för en stund sedan behandlade paragraf 7 i denna lag, yttrade han sig på följande sätt: Jag kan icke bestämdt afgöra, jag vet icke, huruvida dessa bestämmelser äro till fördel för arbetsgifvarne eller till fördel för arbetarne, men jag misstänker, att, därför att arbetsgifvarne så gärna vilja ha dylika bestämmelser, dessa äro till fördel just för arbetsgifvarne, och därför böra vi icke taga dem. Nu upprepar herr Sandström något i samma stil. Han säger, att Första kammaren visat sig så angelägen att taga denna lag, och detta bör därför väcka misstro här inom Andra kammaren, och därför böra vi icke taga lagen. Jag tycker verkligen, att vi böra hålla oss till sak, och jag vill i det fallet fullkomligt instämma i hvad herr Vennersten för en stund sedan yttrade angående denna fråga.

Då jag, herr talman, anser, att, om en sådan lag som denna endast antoges på fem år, densamma vore af ringa betydelse och i det närmaste värdelös, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

Herr Sandström: Herr talman! Jag skall med anledning af herr Petterssons i Bjälbo senaste anförande be att få yttra några ord. Ja, saklighet i diskussionen är nog en viktig sak, men det är lika viktigt och önskvärdt att blifva riktigt citerad — det är en mycket viktig förutsättning för både trefnaden och sakligheten i diskussionen. Båda de citat, som herr Pettersson lämnade från mitt anförande, voro oriktiga. Jag har aldrig vare sig under dagens lopp eller någon annan gång fällt det yttrande, att eftersom jag icke visste, att en viss bestämmelse, exempelvis paragraf 7 i kollektivafstalslagen, vore till fördel för arbetsgifvarne eller ej, men att jag, eftersom arbetsgifvarne höllo på den, misstänkte, att den var till fördel för dem, och att vi därför icke borde taga lagen. Om herr Pettersson kollationerar detta referat med det stenografiska protokollet, skall han nog själf finna, huru oriktigt han här citerade mig.

Det andra referatet var det första likt. Det skulle innebära, att jag skulle ha sagt, att eftersom Första kammaren ville ha en obegränsad giltighetstid för lagen, vore en dylik giltighetstid säkerligen till förmån för Första kammaren, och därför borde vi afslå förslaget därom. Detta mitt åsyftade yttrande har kammaren i så färskt minne, att jag nu här icke behöfver upprepa detsamma.

Herr Lindqvist: I likhet med herr Pettersson i Bjälbo ber jag att få erinra om, att jag ingalunda är jurist och sålunda icke äger förutsättningar att kunna tolka lagtext. Men det vill jag säga, att nog förefaller det mig, som om herr Pettersson skulle vara betydligt underlägsen i detta fall, där det gäller att läsa en så enkel lagtext som det slutstadgande, hvarom här är fråga. Herr Pettersson sade, att därest lagen skulle komma att tillämpas i enlighet med herr Schottes förslag om giltighetstid, skulle lagen endast komma att tillämpas på en bråkdel af de kollektivafstal, som här hos oss gälla. Det står i detta slutstadgande följande: »Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1911; dock skall å arbetsafstal, som före nämnda dag ingåtts för bestämd tid, nu gällande lag tillämpas». För mitt enkla förstånd står det fullkomligt klart, att om detta stadgande blifver lag, kommer lagen att tillämpas på alla kollektivafstal, som äro afslutade den 1 januari 1911, och på alla kollektivafstal, som komma att afslutas under den tid, som denna lag äger kraft. När man tolkar lagbestämmelser på det sätt, som herr Pettersson här gjort, synes det mig, som om på samma gång värdet af hans yrkande i väsentlig mån förringades.

Eftersom jag fått ordet, ber jag, herr talman, att få säga, att det förvånar mig, att herr Vennersten icke androg några egentligen vägande skäl, hvarför denna lag skulle genomföras på vanligt sätt såsom en bindande lag. Han framhöll med

ganska stor skärpa såsom sin öfvertygelse, att arbetsgifvarne visst icke hade någon anledning att glädja sig öfver denna lag. Ja, det är möjligt, att voteringarna, såsom de utfallit här i dag i Andra kammaren, i viss mån påverkat herr Vennerstens uppfattning i den delen. Jag vill icke förneka, att när vi togo bort paragraf 9 i aftalslagen och genomförde Refvingelinjen i paragraf 8, ha icke därmed arbetsgifvarnes intressen blifvit tillgodosedda på samma sätt, som om vi hade antagit Kungl. Maj:ts eller utskottets förslag. Men är nu förhållandet så, som herr Vennersten sade, att arbetsgifvarne icke ha någon synnerligen stor anledning att vara så särdeles glada öfver denna lag för sitt vidkommande, synes det mig icke heller förefinnas så stor anledning för herr Vennersten att nu yrka på, att lagen skall göras bindande, då från annat håll säges, att vi ha skäl att befara, att vi få till stånd en sådan lag, beträffande hvilken vi vilja se, huru den kan verka på detta nya område, innan vi binda oss för en obegränsad tid framåt genom densamma.

Jag tror, herr talman, att de skäl som framförts från den sida, jag tillhör, fortfarande stå oemotsagda, och därför ber att få vidhålla mitt yrkande om afslag å utskottets förslag i denna del.

Herr Vennersten: Jag fick en direkt uppmaning att gifva till känna, hvarför jag icke ansåg mig kunna hysa något större intresse för denna lag ur arbetsgifvarsynpunkt. Jag anser emellertid, att denna synpunkt spelar en underordnad roll och att man måste böja sig för den allmänna mening, som råder i landet, om att vi böra ha en lagstiftning på detta område. Jag vill dock säga, att om en lagstiftning här kommer till stånd, är det bättre och lugnare, om den icke får en så provisorisk karaktär, som här är ifrågasatt, ty hurudana förhållandena än må vara, är det bättre att veta hvad man har att räkna med och att icke behöfva befara att snart nog stå inför något nytt och okänt, sedan man en gång inrättat sig efter de nya lagbestämmelserna. Det är af detta skäl bland andra, som jag anser det vara klokare att icke lagstifta för en så kort tid, som här är ifrågasatt.

Herr Persson i Stallerhult: Det är här ett alldeles nytt område, som det nu är fråga om att lagstifta på, och här skulle Riksdagen nu införa sådana nyheter som att besluta, att lagen endast skall gälla för några få år. Detta är emellertid en nyhet, som icke tilltalar mig. Är det så, att de lagar, som Riksdagen sålunda antager, äro så beskaffade, att de äro lämpliga, då är det väl bra att de gälla på obestämd tid; men vidlåder dem stora fel, är det väl bäst, att man afarbetar dessa fel i samma mån, som man upptäcker dem. Men att skapa nya lagar, sedan

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.

(Forts.)

de en gång löpt ut, det blir kanhända svårare, och därför tror jag, att kammaren här borde bifalla utskottets förslag och afslå reservanternas yrkande i denna del.

Såsom motiv för sitt yrkande, att lagen endast måtte antagas för en viss tid, anföra reservanterna bland annat, att paragraf 9 är så ytterligt svår att öfverskåda. Men beträffande denna paragraf ha reservanterna fått sin vilja igenom, så att den helt och hållet uteslutits ur lagen. Och således kan icke det motivet anföras som skäl för, att lagen endast skulle gälla för viss tid.

Utskottets vice ordförande, herr Schotte, sade i slutet af sitt anförande, att för den händelse liberala samlingspartiets reservation icke blefve antagen af såväl Första som Andra kammaren, så vore det klart, att lagen fallit på Första kammarens motstånd. Det var emellertid icke möjligt för mig att få någon annan uppfattning af herr Schottes inledningsföredrag, än att detsamma gick ut på, att han ville att hela lagen skulle falla. Jag kan icke se annat i detta yrkande, än att man skall antaga några paragrafer, och sedan reservera sig och förändra de allra viktigaste paragraferna, så att förslaget måste falla, då hvarken Första kammaren eller en stor del af Andra kammaren kan antaga det så, som reservanterna yrkat. Det är därför för mig omöjligt att frigöra mig från den tanken, att lagen skall komma att falla, och det gärna för mig, om herrarne vilja ha det så. Men reservanterna skola då icke skylla på andra, utan på sig själfva, för att lagen icke blir antagen, då ju detta är beroende på reservationernas innehåll. Det kan måhända gå ute på folkmöten att få i åtskilliga, som höra på, att det är högermännens och Första kammarens skuld att lagarna icke blifvit antagna, då de icke fogat sig i de beslut, som här i Andra kammaren fattats. Men den delen af svenska folket, som verkligen önskar sådana lagar, vet nog, på hvem skulden härvidlag hvilar, för att lagarne icke blifvit antagna. Utgången ser man ju här tydligt. Jag kan dock icke annat än yrka bifall till den nu föredragna paragrafen och rent afslag å reservationen, fastän någon sammanjämkning i den delen icke lär vara möjlig att åstadkomma.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Gustafsson* i Mjölby, *Svensson* i Skyllberg, *Ericsson* i Ofvanmyra, *Sjöberg*, *Mallmin*, *Peterson* i Kvisberg, friherre *Fleetwood*, *Mewling*, *Carlsson* i Solberga, *Malmberg*, *Johansson* i Möllstorp, *Nilsson* i Linnås, *Jönsson* i Boa, *Lindvall*, *Bengtsson* i Bjärnalt, *Henrikson*, *Magnusson* i Salstad, *Lundgren* i Göteborg, *Månsson*, *Olsson* i Berg, *Olsson* i Broberg, *Mörtsell*, *Johanson* i Mossebo, *Lundell*, *Andersson* i Hägelåkra, *Åkesson* och *Andersson* i Bråborg.

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall endast svara herr Carl Persson ett par ord. Han hänvisade först till hvad som här från vår sida blifvit sagdt om paragraf 9, nämligen att den innehåller en del bestämmelser, som vore ganska svåra att öfverskåda, och så sade han, att vi hade yrkat att få bort paragrafen. Ja, det är ju klart, att vi yrka detta, när vi anse, såsom vi i reservationen framhållit, att hvad som innehålles i denna paragraf näppeligen rör den lagstiftning, hvarom nu är fråga. Men herr Carl Persson citerade icke vårt hufvudskäl, nämligen paragraf 8. Jag föreställer mig, att många äfven i denna kammare skulle, därest Andra kammaren kan drifva sin vilja igenom angående Refvingelinjen, vara ganska betänksamma att taga en sådan bestämmelse för all framtid.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Herr Carl Persson citerade också mitt yttrande på förmiddagen. Det är ungefärligen samma citat, som jag sett i tidningarne, men hvilket alldeles icke är exakt. Jag yttrade mig ungefär som så, att det fanns intet i reservanternas förslag, som kunde eftergifvas, utan att lagen blefve väsentligt försämrade. Det är ju en sak, som är reservanternas både rättighet och plikt att säga och ha sin egen mening om. Jag sade vidare, att det är mycket litet, som kan eftergifvas, utan att faran för hela förslaget fall träder i förgrunden. Det är också en mening, som jag torde ha fullkomlig rättighet att uttala. Jag har min mening och reservanternas sin mening och herr Carl Persson har sin mening, men några förebråelser åt den ena eller andra sidan tror jag icke, att vi behöfva ge.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Sandström: Herr talman! Herr Carl Persson i Stallerhult fann lämpligt att erinra de liberala reservanternas inom utskottet om det ansvar, som de ådragit sig genom sina reservationer, och han förmenade, att om lagförslagen nu falla, är det vi, som fällt dem, och vi som ha ansvaret därför. Något litet beror väl på förslagens egen beskaffenhet och något litet på den af alla erkända bristfälligheten i den utredning, som förslagen fått. Vi ta i alla händelser lugnt vårt ansvar. Vi ha känt ganska djupt detta ansvar under hela utskottsarbetet; det är en ganska ansvarsfull sak att granska ett viktigt lagarbete med så fasta hållpunkter och med så klen utredning att gå efter, som här varit fallet, och vi ha känt oss ganska isolerade, då, förutom de liberala reservanternas inom utskottet, detta varit så godt som uteslutande sammansatt af intresserade parter, representanter för arbetarne och arbetsgifvarne. Vi ha försökt att efter bästa förmåga väga jämnt mellan de olika intressena. Det är resultatet af dessa våra sträfvanen, som föreligga i reservationen, och jag tror, att om alla gjorde samma försök och lyckades i dessa sina försök att känna sig så litet som möjligt solidariska

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

med den ena eller andra parten, skulle lagarne ha fått ett annat bedömande, än hvad de här fått på sina håll.

Herr Carl Persson uttalade sina farhågor för, att det liberala partiet hade för afsikt att försöka bringa dessa lagförslag på fall och gärna säge, att de fölle, och han slutade med att yrka, att förslagen måtte antagas såsom permanenta. Jag förstår dock icke riktigt detta resonemang. När vi äro till den grad tveksamma om, huru dessa lagar komma att verka, såsom de nu sannolikt komma att blifva affattade, att vi säga, att vi gärna vilja ha dem antagna men icke våga taga dem mer än på viss tid, så att vi icke skola fastlåsa dem, om de äro orättvisa, då förefaller det mig, som om ett yrkande om afslag å förslaget om den begränsade giltighetstiden skulle vara att lägga en sten i vägen för lagarnes antagande, och på det sättet kommer nog herr Carl Persson, om han lyckas, att få sin anpart af skulden för dessa lagars fall.

Herr Zetterstrand: För min del respekterar jag i allo de olika meningar, som gjort sig gällande under dagens lopp beträffande skilda paragrafer, och jag vill här endast säga, att jag på rent juridiska grunder i detta fall yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Edén: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet med anledning af de allmänna synpunkter, som här framkommit i denna ytterst viktiga, och, jag medger det gärna, mycket ömtåliga fråga angående lagens giltighetstid. Jag skall på intet sätt underkänna hvad herr Vennersten gjorde gällande, nämligen att när han påyrkade, att lagen skulle antagas i vanlig ordning, så gjorde han detta ur samhällets synpunkt och i samhällets intresse. Jag tror, att så är förhållandet, och jag underkänner, som sagdt, på intet sätt herr Vennerstens motiv. Men jag vill då också ha uttryckligt sagt ifrån, att vi som anse, att vi nödgas hålla på lagens antagande för en begränsad tid, vi ha å vår sida också rätt att fordra, att man respekterar vår förklaring, när vi säga, att detta sker just ur samhällets intresses synpunkt.

Här har alldeles tillräckligt framhållits, för att jag nu skulle behöfva utveckla det, huru utomordentligt ömtåliga dessa lagar äro och huru svåra att öfverskåda verkningarna äro af de lagbestämmelser, som vi sökt att efter bästa förmåga arbeta fram. Då kan det väl icke vara på något sätt anledning att misstro vår förklaring, när vi säga, att vi vilja ha en begränsad giltighetstid just på den grund, att verkningarna af dessa lagar äro så svåra att öfverskåda.

Jag tillåter mig för öfrigt att anmärka, att om man vänder sig mot den nu begärda begränsade giltighetstiden, så underkänner man, enligt mitt förmenande, just hvad man ville bevisa, nämligen dessa lagars nytta för det svenska samhället. Är det nämligen så,

att dessa lagar verkligen finnas vara till nytta för samhället, tro då herrarne verkligen, att det kan vara någon svårighet att få dem förlängda? Huru uppfatta herrarne egentligen den blifvande representationen, om herrarne tro, att, därest dessa lagar i stort sedt verkat till nytta, denna nya representation icke skall vara villig att förlänga dem? Men herrarne måste medge, att vi, som icke äro vissa om lagarnas verkliga lämplighet och som hafva en lång och dyrköpt erfarenhet om hur svårt det är att få lagförändringar till stånd mot Första kammarens majoritet — hvilken i hufvudsak torde bli under närmaste tiden oförändrad — att vi verkligen hafva skäl att vara rädda för att, om lagarna skulle bli fastslagna och sedan finnas icke lämpliga, särskildt ur den stora arbetareklassens synpunkt, det då blir så godt som omöjligt att få en förändring. Det är den stora skillnaden. Det är, som herr Sandström säger, att finnas lagarna icke riktiga och lämpliga ur den stora arbetarebefolkningens synpunkt, då är det ytterst svårt att få dem ändrade, för den händelse de bli permanenta. Befinnas de däremot vara gynnsamma ur hela samhällets synpunkt, då kunna herrarne väl hafva den tillit till den blifvande representationen, att herrarne kunna tro på, att denna representation också är villig att förlänga dem. Skulle herrarne slutligen tänka på, att socialdemokratiska partiet i denna nya representation icke skulle vilja förlänga lagarna, så vill jag bara be herrarne komma ihåg, att detta parti icke har utsikt att bli majoritet i Andra kammaren ännu på lång tid, och ännu mindre i Första kammaren.

Jag skall till sist endast knyta några kommentarier till en antydan, som herr Carl Persson låtit undfalla sig, nämligen den, att, då det liberala samlingspartiets representanter i utskottet här vidfogat reservationer, som sedan i kammaren detta partis medlemmar och äfven andra, i hufvudsak socialdemokrater, anslutit sig till, detta, såsom orden föllo sig, inneburit ett slags förklädning för syftet att få lagarna att falla. Jag påstår, att herr Carl Persson icke har någon som helst rätt att uttala ett sådant omdöme. Det har *icke* varit det liberala partiets mening. Det positiva arbete, som från partiets sida nedlagts på dessa lagförslag inom utskottet, är alldeles för betydande, och de synpunkter, som från dess sida framförts i denna debatt, hafva varit alldeles för sakliga, för att herr Carl Persson skulle hafva något skäl att uttala någon som helst tillvitelse af den arten mot detta parti. Partiet står här i en ytterst svår ställning, en ställning, som är svår därför, att det gäller att hålla jämvikten mellan två inom samhället kämpande klassintressen; och denna ställning har blifvit ytterligare svår därigenom, att det material, som blifvit oss förelagdt, varit så ytterst bristfälligt, såsom det ju har erkänts från flera håll. Partiet har emellertid sökt att efter bästa ompröfning uppfylla sina plikter icke blott emot sig själf, *Lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m.m.*

(Forts.)

*Lag om
kollektivafstäl-
mellan arbets-
gäfvare och
arbetare m.m.*

(Forts.)

utan äfven mot landet. Jag vågar påstå, att partiet inte minst handlat i full samklang med den allvarliga situation, som för närvarande föreligger, då partiet i denna punkt just af omtanke om samhällets intresse, på grund af osäkerheten om hur lagarna kunna komma att verka, yrkat bifall till reservationen, i hvilket bifallsyrkande jag för min personliga del nu ber att få instämma.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag vill påstå, att lagarna komma att falla, därest liberala samlingspartiet vidhåller alla de reservationer, som det här har understödt, ty dessa kunna vid sammanjämkning knappast godkännas, åtminstone icke af Första kammaren. Men skulle på detta sätt lagarna komma att falla, inte går det väl då för sig att skylla detta på Första kammaren, såsom herr Schotte vill göra gällande.

Herr Sandström och likaså herr Schotte sade, att det är icke meningen, att lagarna skola falla, utan det är bara meningen, att reservationerna skola bifallas. Ja, tacka för det, att, om liberalerna få lagarna sådana som de själfva önska dem, de icke vilja att de skola falla! Men det är en annan part, som också har något att säga vid sammanjämningen; och då herr Schotte försäkrade, att det icke kan eftergifvas något af reservationernas innehåll, då är det ju klart som dagen, att lagarna falla. Och jag säger om igen, att det går inte att få skulden lagd på några andra än på herrarna själfva, för den händelse att dessa lagar, som landet väntar på, nu icke komma till stånd.

Herr Schotte antydde också i sitt stora tal i förmiddags, att de flesta af de 85 resolutioner, som inkommit från arbetarmöten ute i landet, aldrig skulle ha blifvit uppskickade, om arbetarna på förhand hade vetat om dessa reservationer, så att arbetarna icke hade något alls att klaga öfver. — Ja, när det ställer sig så, då vet man hvad innebörd reservationerna hafva.

Det har klagats öfver, att arbetet forcerats inom utskottet och att man där icke hunnit med att så noga granska lagparagrafernas text. Men jag hemställer till herrarna, huruvida reservanternas hafva haft bättre tid på sig för att få sin formulering sådan, att Riksdagen kan antaga den. De hafva ju haft att arbeta först i utskottet och sedan med reservationerna, så att det väl har varit samma, om icke större, brådska för dem. Jag tror därför, att kammaren kan vara minst lika tveksam, huruvida den af reservanternas formulerade lagtexten och de af dem gjorda framställningarna kunna vara riktiga.

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall bara svara herr Carl Persson ett par ord. Det är icke angenämt att bemöta en talare, som oupphörligt kommer med samma påstående, sedan det påvisats, att han citerat orätt eller gjort sig skyldig till ett missförstånd. Jag har nu sagt — och jag tror, att det stenografiska

referatet skall visa, att jag rätt återgifvit mitt yttrande, att i lagarna sådana de framlagts af reservanterna finnes mycket litet att eftergifva på. Därmed har jag emellertid icke sagt, att *hwarenda reservation* skall tvingas igenom. Jag förstår väl, att här finnas möjligheter till sammanjämkning, och de möjligheterna skola icke heller lämnas obegagnade, om man har god vilja äfven på andra sidan.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m.m.*
(Forts.)

Det är gifvet, att vi söka att få det bästa möjliga af en sådan lagstiftning som denna; och herrarna må väl själfva kunna säga sig, att då vi gå in på en lagstiftning i detta syfte, som den ena parten, arbetarna, så enständigt motsatt sig, som de förklarar vara för sig synnerligen otillfredsställande och som de på allt sätt försökt att stjälpa, då bör det väl både hos oss och Riksdagen i öfrigt kunna väcka åtskillig tvekan och föranleda till att man väl betänker sig och iakttager all möjlig försiktighet. Det kan icke bli lyckligt att stifta en lag, som skall gälla två parter, om den lagen blir sådan, att den ena parten redan från början ställer sig afvisande mot densamma och säger, att den icke är rättvis, utan tvärtom synnerligen orättfärdig.

Jag tror icke, att jag sagt, att om de här reservationerna varit på förhand bekanta, så skulle icke några resolutioner hafva skickats upp från arbetarmötena — jag är tvärtom lifligt öfvertygad om att de skulle ha skickats upp i alla fall — mitt yrkande var afsedt att ha den innebörd, att om de här reservationerna gå igenom, då finnes det enligt min mening icke giltiga skäl att komma med protestresolutioner, reservationerna äro, såvidt jag förstår, ganska väl afvägda åt båda sidor.

Beträffande vårt kraf på en försökslagstiftning vill jag till sist säga det, att det ju kan vara möjligt, att Riksdagen i ett eller annat afseende kan finnas här hafva misstagit sig; och därför vidhålla vi, att försiktigheten bjuder, att lagen tages på viss tid. Alla erkänna ju, att det är verkligen här fråga om försökslagstiftning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till yrkandet på den temporära giltighetstiden.

Herr Räf: Jag ber först, herr talman, att till fullo få instämman i allt, hvad herr Carl Persson sade både i sitt första och senaste anförande i afton; och det tycker jag knappast är något att skratta åt, ty det var så allvarligt detta yttrande, att det därpå hade bort följa flera instämmanden, än hvad det gjorde.

Vidare ber jag få erinra om, att tre parter här i afton väsentligen varit under behandling. Man har tagit hänsyn, säger jag, till arbetsgifvarna; man säger sig hafva tagit hänsyn till arbetarna och säger sig hafva tagit en mycket stor hänsyn till samhället. Jag är för min del viss om, att finge arbetsgifvarna uttala sig, skulle de visst icke vara för, att man skulle sätta samhället i en sådan gungning genom att besluta, att den lag,

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

som nu skall antagas, efter 5 år skall upphävas. Jag är vidare också säker på, att arbetarna i vårt land, det vill säga de arbetare, som icke råka vara fångade i det socialdemokratiska nätet, också hellre önska stabilitet i samhället än att återigen få det i gungning om 5 år.

Det är nämligen med industrien, med arbetarna och arbetsgifvarna ungefär samma förhållande som med en större ångmaskin. Man önskar icke, att den skall stå på så lös grund som möjligt, utan man går ned ända till berget och försöker få fasta stag, för att maskinen ej skall rubbas under sin gång. En sådan önskan hysa alla lugna och sansade arbetare äfvensom arbetsgifvare, och samhället kan icke heller hafva annat än gagn af, att denna arbetsmaskin arbetar så lugnt och stabelt som möjligt.

Men så är det en fjärde part, som visserligen fört ordet hela tiden, men som knappast blifvit upptäckt af talarne, det är det parti, som önskar att hafva samhället i gungning, som mår bäst, ju starkare gungningen är, och som vill ha största möjliga krängning, så ofta samhället sättes i gungning. Detta ord gungning är nu icke min uppfinning; jag tror icke heller, att det kommit från liberala samlingspartiet, utan jag tror, att vi funnit det på något annat håll, men jag vågar väl knappast säga, att det varit socialdemokraterna, som först användt det. För deras propaganda finnes icke något bättre, än att samhället sättes i gungning så ofta som möjligt, ty det är väl icke något parti, som förstår att så grundligt tillvälla sig den ena förmånen efter den andra under dessa gungningar som just detta parti. Jag har nu varit en bestämd motståndare och bestämd fiende för resten till socialdemokratien ända från dess första uppkomst i vårt land och hoppas bli det också till mitt slut. Jag har följt med rörelsen, och då jag tänker på, hur dess förste upphofsman i vårt land började att på detta sätt vinna den ena segern efter den andra, och hvilket inflytande rörelsen nu tagit i vårt land, och tänker på, hurusom denna vunnits under ständiga gungningar, så förvånar det mig rakt icke, att man vill fortsätta med dessa gungningar, då denna gungning just varit det sätt, hvarpå segrarna vunnits. Under sådana förhållanden förvånar det mig icke heller alls, att de önska få 5 års giltighetstid, ty då få de ett nytt tag, och de vinna väl alltid något äfven i det taget.

Då jag emellertid är förvissad om, att det är till förmån för samhället, till förmån för arbetsgifvarna och till förmån för de svenska arbetarna, att icke denna lag återigen kommer upp till behandling efter 5 år, utan får en längre verkan som hvarje annan lag, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijk: Herr talman! Herr Räf uttalade farhågor för, att samhället skulle råka i gungning, när det gällde att om 5 år

återigen besluta om denna lag. Jag är af en annan mening. Jag tror, att om Riksdagen nu skulle antaga en lag, som sedermera visade sig skadlig för arbetarna, och det sedan icke ginge att i Riksdagen genomdrifva en rättelse, jag tror, att det då skulle sättas sådana krafter i rörelse för att få lagen ändrad, att samhället därigenom kunde komma i en farlig gungning. Detta vill jag icke vara med om, och därför ber jag, herr talmän, att få yrka bifall till bestämmelsen om den temporära giltighetstiden.

*Lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades härmed afslutad. Herr talmannen framställde i öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkan- dena propositioner dels på godkännande af utskottets förslag till lydelse af slutbestämmelsen, dels på godkännande af det förslag till lydelse af slutbestämmelsen, som i afgifven reservation föreslagits af herr Schotte; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, till följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den som vill, att kammaren godkänner slutbestämmelsen i andra särskilda utskottets föreliggande förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt den lydelse af nämnda slutbestämmelse, som i afgifven reservation föreslagits af herr Schotte.

Voteringen utvisade 104 ja, men 111 nej, vid hvilken utgång kammaren bifallit det förslag i fråga om lydelsen af slutbestämmelsen, som i afgifven reservation framställdes af herr Schotte.

Ingressen; rubriken.

Godkändes.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren uppskjuta behandlingen af återstående delar af förevarande utlåtande jämte öfriga å föredragningslistan upptagna ärenden till morgondagens plenum kl. 11 f. m.

§ 2.

Föredrogs ett från Första kammaren öfverlämnadt protokollsutdrag, nr 428, innefattande delgifning af nämnda kammares

beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, nr 29, i anledning af Andra kammarens beslut på grund af väckt motion om ändring af 32 § 1 mom. i stadgan för folkskollärareseminarierna; och beslöt kammaren hänvisa ifrågavarande ärende till sitt första tillfälliga utskott.

§ 3.

Vidare upplästes Första kammarens protokollsutdrag, nr 436, innefattande delgifning af nämnda kammarens beslut angående dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 31, i anledning af Andra kammarens beslut rörande väckt motion om åtgärd för officiell publikation af regeringsrättens utslag.

Detta protokollsutdrag bordlades på begäran.

§ 4.

Anmälades och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från sammansatta lag- och jordbruksutskottet, nr 153, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner, nr 50—53, angående ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan m. m.; och

från statsutskottet, nr 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmälades tredje särskilda utskottets memorial, nr 14, med hemställan om anvisande af ersättning åt utskottets kanslipersonal och vaktbetjäning.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Öberg* under 2 dagar fr. o. m. den 1 juni.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,2 på natten.

In fidem
Per Cronvall.